

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖR

GRUNDLAGD AV

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

SÖNDAGEN DEN 18 APRIL 1920.

Andrejewa Skilondz lämnar Sverige.

Ett litet samtal om konst, pengar och sjuttioåringar.

NÄR VÅR RYSKA GÄST, madame *Andrejewa Skilondz*, från operascen eller konsertstrad låter sina underbart klara trestrukna c och f gå mot höjden, då har man intryck av att här bakom finns ej blott en fulländad teknik, utan också de hjärtats och intelligensens egenskaper, som, säga vad man vill, också skola till för att skapa den stora, den betydande konsten. Samma intryck har intervjuaren, när hon sitter i madame Skilondz' stora, ljusa salong med utsikt åt Ladugårdslandsviken till och hör henne tala om konsten och dess utövare.

"Det är ibland, som om ödet roade sig med att bara ge talang, inte hjärta", säger madame S. "Det finns sångerskor — säger man om dem: 'hon ljugar eller hon stjäl' (madame S. har ännu sin lilla brytning!) eller vad som helst, det gör ingenting, men säger man något om deras b eller h — hu, då kasta deras ögon ut värjpspet-sar. — Jag tycker så mycket om att få sjunga utan att få pengar för det", fortsätter madame S., "och att få sjunga ute i landsorten." (Som bekant har hon ofta låtit höra sig runt om i Sverige.) "Där sitta de då i salongen, litet nyfikna och mycket vänliga. Och i Växiö t. ex. — unga vitklädda flickor stodo i leder hela trappan utefter — 'leve madame Skilondz!'"

Just nu ringer det i telefonen, madame svarar själv. En välgören-hetskonsert igen — "jo, jo visst!"

"Det sliter så på rösten, att jag själv skall behöva svara i telefoner och allt", säger hon. "Madame Cahier har en man, fru Dux har en man, som hjälpa dem, men jag är ensam om allt. Och man måste ligga i. Det är ju en kort tid blott, man sjunger, och sedan —"

"Är det ej något nästan tragiskt i att alltid konst och pengar skola behöva kopplas samman!"

"Ack ja, jag tänker ofta", säger sångerskan, som redan vunnit så stora europeiska triumfer, "att det bästa vore, att staten försörjde konstnärerna, så finge de alla lika."

Det är nu det fjärde året madame Skilondz är hos oss. I mitten av april låter hon för

sista gången höra sig på operan och i september d. v. s. med första bästa lägenhet efter sommaren bär det bort till andra delar av jordklotet: Ostindien, holländska Indien, Australien, Japan — och så blir det alltså små japanskor som komma att stå i trapporna med körsbärskvistar: "leve madame Skilondz!"

"Kommer ni sedan tillbaka hit, madame?"

"Jag hoppas det. Den här turnén tar ju en tio, tolv månader. Men efter den vill jag gärna komma åter. Ty — för mig är Sverige alltid bäst."

"Sverige är bäst", upprepar sångerskan, "så säga alla, som komma därutifrån. Jag talte t. ex. med spanske ministern. Han hade, in-

nan han kom hit, varit rädd för klimatet, med den starka blåsten, men nu sade också han: Sverige är bäst. Och vad är det bara för sjuttioåringar ni ha här! En Personne, en Björck — när man kom och berättade för mig att de var sjuttio år, trodde jag inte, jag förstod svenska. Jag frågade härom dagen en svensk herre, vad som är hemligheten med denna långa svenska ungdom, han svarade, att den beror på att svenskarna dricka så litet punsch, men säg mig, vad anses då här för *mycket*?"

"Sverige är bäst", konstaterar fru Skilondz igen, och så tillämnar hon ordet på vår opera: "Den kan jämföras med de främsta i världen. Sådana röster, en sådan uppsättning, en sådan balett och kör! Och vilken behaglig anda, man arbetar där samman som goda vänner. Överallt annorstädes i världen brukar operan vara fullsatt var kväll, bara inte här — förstå ni då inte själva, vilken god opera ni ha? Men förstås, det har under krigsåren blivit litet annorlunda med publiken — den riktiga gamla goda sitter nu mest på galleriet. Det, som också blivit annorlunda är, att det nu görs sådan förhandsreklam här för alla utländska sångare, som komma hit på turné: 'Patti är intet mot denna', 'det här är Caruso n:r...' (ja vilket nummer egentligen?) heter det nu. När jag kom till Stockholm, hörde ingen något om mig, förrän jag lät höra mig själv..."

"Det viktigaste för mig, innan jag reser, är i alla fall att få se min mor", fortsätter madame S. om en stund. "Min mor och mina systrar ha bott i Petrograd under hela bolsjeviktiden och lidit så mycket. Ibland om kvällarna när jag tänker på dem där borta och vad de få genomgå, vill jag brista i hejdlös gråt. Men så säger jag till mig själv: 'Ja gråt du bara, men kom ihåg — i morgon kan du inte sjunga då! Och så behärskar jag mig...' Och med ett sorgset litet småleende stryker sångerskan liksom bort sina tankar. Sången, den befriande — hur mycken övervinnelse fordrar den icke, ock den, av sin utövare!"

E. TH.

Mamsell Constantias hädanfärd. Av Elisabeth Kuylenstierna-Wenster.

FÖR OMKRING FEMTIO ÅR SEDAN plaskade en s. k. snipa bland vågorna i ett insjövattnen. Gamla hennes nåd, en dam med gustaviansk air, satt sorgpryntad efter råd och lägenhet i aktern av båten. Hon kunde dock inte styra, utan sonen, lantbrukaren, som med jämna årtag, trots blåsten, drev den lätta farkosten framåt, skötte med årorna även riktningen.

Han tog sig onekligen komisk ut i sin höga hatt och vita halsduk. Hatten djupt nedtryckt i nacken för att den ej skulle blåsa av. Överrock och frack hade han däremot antvarat i dottern Cecilias vård. Hon och den välborna, förmånt raka fastern, fröken Ann-Beate hade emellan sig på toften ett litet familjefrö, en sex- eller sjuårig flickunge, som med spänd förväntan motsåg detta roliga äventyr: gamla moster Constantias gravsättning. Hela förloppet, när mamsell Constantia, hennes nåds köttsliga syster, kallades hädan, var fullt av verkningsfulla detaljer. Den lilla Madeleines fantasi spelade oavbrutet omkring händelsen.

Hon kunde föreställa sig gamla moster, klädd i den gråblå brokadklänningen och med den stora stålbroschen glittrande vid halsryschet, siratligt taga de sista stegen mellan bror Emanuelens rum och salen — således inne i förmaket —, medan hon lade in de vita handskarna och den stora, rena närduken i piraten.

Gamle morbror Emanuel såg ut som en tomtegubbe, vitskäggig och med kal hjässa, men hans rörelser voro en smidig pojkes. Och han hade säkert med sin fjäskiga, litet pipiga röst skyndat på systemen: "Nu, söta Stansan, är hon färdig nu?"

Så hade de väl följts åt över Djurgårdsbron och längs de ödliga, blöta vägarna, höstmörka och riktigt kusliga med sina stora vedupplag och källand, kommit fram till Nybrohamnen och sett det lysa från *Blå Flaggen*, alla roslagskepparnes tillhåll, och så hade de fortsatt genom parkerna förbi Jakobs kyrka och uppåt Regeringsgatan till presidentskans ståtliga hus. De voro bjudna till middag hos denna isgrå dam och togos väl emot av den bugande betjänten och trottjänaren Anton.

Middagen serverades, och vid köträtten inträffade det ohyggligt spännande, som Madeleine i detalj såg för sig. Gamla-moster Constantia tog ett läckert stycke chateaubriand, skar, lade på gaffeln och — tuggade det icke tillräckligt, ty hon, som endast enstaka gånger i sitt liv skrattat, råkade nu skratta så hjärtligt åt den muntra översten, kusinsonen, att hon satte köttet i halsen — och där satt det.

Den blågrå brokadklänningen frasar upp från bordet, in i presidentskans sängkammare. Långa, torra fingrar knipnas till tång för att nå ned i strupen. Betjänten skickas i språngmarsch efter livmedikus Wästfeldt, men innan han hinner till Prinsens Palais, där livmedikusen bor, segnar mamsell Stansan död ned på den lilla hårda, broderade puffen mitt emot sängen med sin taftshimmel.

Madeleines stora ögon sågo ut över sjöns upprörda vatten. Det var väl knappt någon, som riktigt skulle sakna gamla-moster. Hon var så ordknapp och så njuigg om sin vänlighet; inte alls som farmor, hennes nåd, vilken alla människor måste förälska sig i, och som var levande, värmande, solglittrande liv.

På ömse sidor om ett smalt sund vinkade

nu ljus. Till höger låg det gamla värdshuset, som ledde sina anor från 1500-talet och vars kägelbana alltjämt utgjorde stockholmarnas förtjusning, till vänster var stranden tämligen hög och bergig, men med bakgrund av skogen syntes dock tämligen fritt ett festligt upplyst envåningshus. Dit skulle man.

Kunglig sekter Emanuel rådde nämligen om en liten egendom med detta corps de logis och i den nu höstkala parken fanns en väldig, stemurad grav. Det berättades många mystiska historier om denna grav, vilken betäcktes av en ofantlig stenhäll, försedd med järnringar, vari den kunde lyftas upp. Det sades nämligen, att den från början alls icke varit ämnad till vilorum för döda, utan att en bottenrik smugglare låtit mura den med djupa valv långt under jorden, och att där på 1700-talet förvarats dyrbara skatter, tygpäckor, guld, silver och ädelstenar.

Gubben Emanuel, som var en mycket praktisk man, hade emellertid låtit inviga den till familjegrav, och nu hade han för en billig penning på pråm fått systemens kista forslad hit och uppställd i ett uthus. Släktingar skulle bära den saliga döda till graven, det blev både det mest ekonomiska och det högtidligaste.

Grävöl kunde man ju ändå inte undvika, när man härstammade från ett så gästfritt hem som Emanuel och hans syskon, vilka sedan sin första barndom mindes sju kalasdagar i veckan.

Kunglig sektern hade aldrig knutit hymens band, men däremot ofta befunnit sig i venusberget, och som hans tid på jorden redan kunde räknas i sju tiotal, hade han åtskilliga årgångar phrynetter, om det ordet tillåtes.

Hushållerskan, den en gång så vackra dalkullan Kerstin, som mamsell Constantia aldrig kunnat fördraga, stod nu för denna sista traktering, och som värdinna fungerade en flamma av ännu yngre datum: fru Moyell, vilken kommit den strängt sedesamma Constantia att utgjuta många harmens och dygdens tårar.

Men i det stora, halvmörka, intensivt kaffeluktande köket med sin öppna spis, på vars håll elden lusteligen flammade under den högbenta kopparkitteln, satt — uppkrupen i själva spisen tätt intill eldhärden — kunglig sekterns ungdomsidol, också hon en dalkulla. Nu såg hon ut som en trollpacka, den korta pipan hängde i ena mungipan, bredvid sig hade hon en ofta tömd och lika ofta fylld kaffekopp. Under de buskiga, hopväxta ögonbrynen stirrade halvblint ett par vassa ögon, och hon frågade icke efter, vad som tilldrog sig omkring henne, men kom Kerstin eller fru Moyell för nära, spottade hon dem ogenerat i synen och sade: "tvi!"

I den stora, låga salen med fönster åt tre håll och styvstärkta gardiner sprakade en björkvedsbrasa i en blå och vit holländsk kachelugn. Golvet luktade nyskurat och granrisat, men de många fötter, som flitigt traskade kring det dukade kaffebordet, smutsade snart ned det igen. I lampetterna och i de trearmade malmstakarna brunno ljus, likaså i den lilla förmakskronan, som Emanuel köpt

för en spottstyver på en auktion efter den kvicke Elis Schröderheim, tjusarkonungens favorit.

I den långa, hårda soffan inne i förmaket tronade de kvinnliga honoratiorens med hennes nåd som medelpunkt. De talade dämpat om den kära Stansan, och så mycket och vänligt hade visst aldrig sagts om henne förr.

Det hade varit meningen att gravsättningen skulle skett vid dager, men hur det var, blev akten fördröjd. Prästen kom sent. Han hade varit på bröllop vid Dammtorp, långt inåt skogarna, och väglaget var besvärligt.

"Jag har varit vid trolltjärnen, du", sade han och tog Madeleine om kinderna med feta, välvilliga händer.

Då kom fru Moyell med sitt gaminskratt och frågade om "körkherrn" klivit ner sig i någon jättegröta på vägen. "Farbror Emanuel" brukade skutta i sådana så kvickt som en pojke. Det fanns massor av dem i bergen. —

Ett stycke ifrån gården låg på en öppen gräsplan ett litet märkligt träkapell från gångna århundraden. Inne i dess kor hängde ett votivskepp och vid dörren stod en skambänk kvar. En gammal och sprucken klocka ringde folket samman till andakt i denna undan-gömda helgedom; och när nu den spröda klockklängen ljud i darrande, försagda toner, satte processionen sig i gång för att avhämta mamsell Constantia och följa henne till det sista vilorummet.

Främst gick Emanuel med en stor stalllykta. Månen, som lyckats trasa sönder skyarna, hjälpte till att lysa över vägen, täckt av prasslande, vissnade löv. Blåsten drog långa suckar som före insommandet, och vågorna hävde sig hösttunga mot stranden. Långt inne i skogen tjöt en ulv.

Nu hade man fått mamsell Constantia före sig. De åtta ovana bärarna läto kistan glida på sned och pustade och stönade hörbart under bördan.

Hushållerskan Kerstin och fru Moyell gräto så högljutt som hade de varit lejda gråterskor, men gamla Trädgårds-Stina satt kvar i spisen vid pipan och kaffet. Den där Constantia rörde inte henne. Hon, Stina, mindes en ljus ungdom under "Kongl. Djurgårdens ekar och på Gröna Lund". Det var allt mera än mamsellen kunnat skryta av...

En vindil släckte ljuset i kunglig sekterns lykta.

"Ge'n tändstickorna, Putte", ropar fru Moyell till mannen, som "bär med". "Du har dom i vänstra fickan breve' portnyckeln."

Lyktan tändes, och processionen fortskri-der, svart, småviskande, upptagen av allehanda intressen, vilka minst ha att skaffa med den gamla mamsellen i likkistan.

Fröken Ann-Beate har skruvat fast Madeleines lilla ovilliga hand i sin, så att inte flickan skall ramla ned i graven. Faran hade nog inte varit stor, ty en hög stenbalustrad omhägnar gravstället, och på denna måste de redan uttröttade bärarna upp med sviktande steg.

Just som de skola fira ned kistan, brister ena linan, och Kerstin skriker på sin dalska: "Jesses, 'on kommer på 'uвет, människan! 'äll i, 'äll i!"

Vig som en katt klättrar tomtegubben Emanuel på en upprest stege ned i valvet och fattar kistan vid ena foten; så kommer då den alltid rätlinjiga mamsell Constantia ned i graven, fast betänkligt på sned.

Manuskript, som önskas returnerade
torde alltid åtföljas av porto.

Radioaktivt — Hårläkemedlen RA—DI—ON — Vetenskapligt

Gränad botas och förhindras. Pris pr burk 3: 50.
CHEM. ANST. IBIS, 11 Stora Nygatan, Stockholm.

Riks tel. 170 76
Allm. tel. 146 29

Obs!

Mjällbildning och håravfall upphöra. Nytt hår även på skalliga personer, om hårrötterna ej äro döda. Pris pr flaska 6: —.

Gertrud Runkrantz

FRU GERTRUD RUNKRANTZ', F. Tillström, yttre öde formade sig som så många andra kvinnors. Efter ett lyckligt äktenskap blev hon tidigt änka och stod så ensam med tre små barn att försörja. Hon innehållade för en broder i Göteborg, tills denne dog för några år sedan, och flyttade därpå ner till Malmö.

Men denna praktiskt arbetsamma Gertrud Runkrantz gömde också en annan inom sig — den, som inför allmänheten framträdde oftast under pseudonymen "Metta Greger". Och Metta Greger hade en tankens finhet, som var ovanlig, och en själens eld, som inga yttre förhållanden förmådde dämpa. Denna kvinna, som hade ett så på det hela taget "vanligt" liv i relativt trånga förhållanden, såg ur sin egen vardag med osläcklig tro fram mot ett blivande Något, vartill kvinnosak, sociala strävanden o. s. v. skulle vara blott vägar. I viss mån kan man säga, att hennes öde var typiskt för ej så få kvinnors. Hur mycken idealitet, hur många ungdomliga drömmar om att tjäna något skönt och stort

ligger det icke ofta bakom en husmoders- och modersgärning, som när väl den har begynt, kräver hela livet. Gertrud Runkrantz'

In memoriam. :-

styrka var den att alltjämt kunna bevara den vidhjärtade idealiteten och drömmarnas rikedom.

Till en mera sammanhängande författargärning lämnade henne väl de praktiska bestyren ingen tid, och kanske frågade hon icke heller själv så mycket efter något sådant. Men icke minst Iduns läsare skola säkert erinra sig Metta Gregers namn från uppsatser i skiftande ämnen, ibland mera filosofiskt lagda, ibland handlande om husmodersfrågor och mycket ofta kvinno- och kvinnosaksfrågor. Någon gång skrev hon även rent skönlitterära saker.

Fru Runkrantz avled den sista mars i Malmö i sitt sjuttionde år. Hon efterlämnar son och dotter; en son hade året förut dött i spanska sjukan. — När man hör om hennes död, känns det, som om ett ljus hade slocknat: kanske såg man det inte eller tänkte inte därpå, men det fanns där dock och brann i det stora mörkret — — —

E. TH.

Kunglig sektern klättrar upp igen, fru Moyell räcker honom handen, och Kerstin fnysar föraktligt:

"'an kan nog hjälpa sig själv, 'an."

Prästen och klockaren tråda fram. Stalllyktan och månen belysa skoveln i kyrkoherdens hand och hans tragiska mask, när han dovt deklamerar:

"Av jord är du kommen — jord skall du åter varda..."

Hennes nåd stöder sig på översten-kusinsonens arm, och när de gå tillbaka genom parken, viskar hon upprörd:

"Ja, det utträttade i alla fall Stansan, att inte Emanuel gifte sig med Kerstin."

"Alltid en livsgärning", ler översten satiriskt. Han inblandar sig inte så gärna med släkten i vardagslag, och mamsell Constan-tia hade han inte träffat en gång om året. Att hans esprit skulle bli så ödesdiger för henne, grubblar han inte över.

Supén blir munter i sorgehuset, och vid tiotiden lägga båtarna ut från bryggan. De flesta styra kurs åt Stockholm; de ha helt nära dit över ett litet blanksvart vatten, den minsta sjö i den långa kedjan. Den vita norr-

Pierrot och Colombine. Långt borta.

Pierrot var på besök hos Colombine. De sutto båda vid det runda bordet och pratade och skrattade. Gardinen sig rörde sakta vid det öppna fönstret och ibland trädgårdssnåren utanför en koltrasts mjuka melodi på flöjt försökte dåra blommande syrener.

Det är så mycket Colombine vill veta, så mycket som hon har att fråga om. Pierrot han svarade och talet flöt, en dialog med skämtande repliker, men trots allt prat helt plötslig fann Pierrot

att Colombine, fastän hon satt helt nära

och talade, var mycket långt långt borta. Visst sågo hennes ögon på Pierrot och det var honom som hon talte till, betyga kunde han i alla fall att hennes ögon icke honom sågo. De dvaldes någonstades i ett fjärran, avlägset ifrån nuets tid och rum. I blickens brännpunkt ej han sig be-

fann. Det verkliga överkligt hade blivit, överkligheten verkligheten var, och om hon såg vad en gång hade skett,

vad en gång skulle ske, han visste icke. Han många många gånger hade skådat i detta ögonpar med grågrönt skimmer och i dess djup dykt ner som i ett hav med svala vågor, där han trott sig se en glimt av det, som fanns i hennes hjärta,

en ljusreflex av solbelysta ångar,

av skuggans färg inunder trädens grenar,

och allt blev en reflex av Colombine. Nu lågo havet, ången, skogen fjärran, väl skimret fanns men han var utestängd.

Vad såg hon nu? Vem hörde hon och såg?

Pierrot gav en replik och fick ett svar, trumhinnan hörde, munnen kunde tala,

ej mekaniken klickade det minsta. Men hennes ögon andra tavlor sågo. Han kände lust att spörja: Colombine, vad är det som vi tala om? Helt säkert hon skulle spritta till som om hon vaknat

och fråga var hon var. Hon var ej här! Sömngångerskan har också öppna ögon —

som Colombine — kan tala eller svara och öppna dörrar, tända på ett ljus och vandra långt i dröm — som Colombine.

Var fanns hon? Vilde ej hon vakna upp

och för Pierrot sin långa färd berätta? Det varit bättre än med vänligt prat om ditt och datt här leka kurragömma.

I hennes ögon blickade han in och såg att honom icke alls hon såg. Då reste han sig upp och bjöd farväl. Hon sade: Måste redan nu du gå?

Han svarade: Ja visst, men låt mig komma en annan gång då du kan träffas hemma.

JEREMIAS I TRÖSTLÖSA.

landssnipan skall åt motsatt håll över ett par dunkla, oroligt drömmande källsjöar. Gamla hennes nåd är ovanligt allvarlig. Det är något hon tänker intensivt på, och slutligen viskar hon till Ann-Beate:

"Ve! du, fru Moyell ville inbilla mig, att Stansan med varm hand givit henne söta mors byrå med marmorskiivan och den äkta servisen, som söta far fick av drottning Sofia Magdalena. Jag är rädd, att min staccars syster inte får ro i sin grav, när de ljujer så på henne."

Madeleine spärrar upp ögonen. Tänk, om gamla moster skulle "gå igen" därute i den mörka parken, eller tänk, om hon visade sig för Stina i det stora köket! Skulle den rynkiga gumman då tap-pa sin snugga?

Ann-Beate svarar strävt; för en gångs skull rent ut ur sitt innersta, liksom om hon tyckte att situationen kunde dispensera henne från att vara konventionell:

"Ja, det är då san-nerligen inte mycken glädje med att någon dör, när man ändå inte får något efter dem."

CAP KAKAO

är genom sin fylliga, goda smak och renhet den bästa och billigaste

FRANSKA CHOKLAD- & KONFEKTFABRIKEN, A.-B. - GÖTEBORG

MINA LEVNADSMINNEN. Av Helena Nyblom.

(Forts.)

CHRISTINE DORPH OCH JAG LEDO av formliga skrattparoxysmer, som vi ofta inte alls kunde behärska utan måste stöta ut för att inte göra oss löjliga. Det kunde vara en liten anmärkning, ett ansiktsuttryck, en rörelse, som väckte vår munterhet. Jag erkänner, att det nog ofta var jag, som var första upphovet till dessa utbrott vid ett yttrande eller en ordlek. Men min väninna överträffade mig kanhända i explosionerna. Hon kunde skratta så friskt och så länge, att man kände sig som översköld av skratt.

Till Vigersteds prästgård kom ibland på besök en gammal dam, som i sin ungdom hade varit fru Dorphs lärarinna. Det var en gammal stel dam med peruk och infallen mun. Hon höll mycket på konvenansen och ansåg nog mig för ett *enfant terrible*. Fru Dorph visade den gamla damen all möjlig älskvärdhet och vördnad, men jag kan inte neka, att hon irriterade mig genom sin oföränderliga korrekthet, förbunden (som den alltid är) med en tämligen stor inskränkthet.

Jag fick en elak lust att försöka, hur mycket jag kunde inbilla henne, och en dag berättade jag henne, att Christine och jag hade mött en lantmätare, som låg i diket och mätte upp landet på så sätt, att han kröp ihop och sträckte ut sig liksom de små gröna maskar, som man kallar lantmätare.

Den gamla damen såg på mig med en forskande, misstänksam blick från sina små, ljusa ögon, men då jag förblev alldeles lugn, utbrast hon i förvåning över den ansträngande sysselsättning, som den stackars mannen måtte ha. Christine hade rusat ut ur rummet, då hon inte litade på sin självbehärskning, och jag uppsökte henne hastigt för att njuta min triumf i hennes sällskap. —

Skogarna lågo icke så nära Vigersted, och man måste gå rätt långt för att komma till en verkligt stor skog. Men vi vandrade ofta långt bort, försedda med frukost i en korg. Vi fingo lov att själva gå in i mjölkkammaren och fylla en flaska med mjölk, och jag tycker ännu jag kan känna den egendomligt kyliga luften i den halvmörka mjölkkammaren och den syrligt söta doften av all den goda mjölken, som stod i de stora lerbunkarna på alla hyllor.

Efter den solrika vandringen genom åkrar och över backar nådde vi då en större eller mindre grupp bokar, i vars svala skugga vi kastade oss i gräset, åto vår frukost, samtalande, halvsovo eller läste i någon bok vi hade tagit med, tills det blev tid att bege sig på hemväg för att hinna hem till middagen.

En morgon vaknade vi mycket tidigt. Solen hade ännu icke gått upp, och vi bestämde oss för, att företaga en lång vandring i den kyliga morgonstunden. Sagt och gjort. Vi hade icke en gång tagit på oss hattarna, utan gingo över de daggvåta ängarna, förbi den muntra lilla bäcken och de vetebugnande åkrarna, över vilka lärkorna sjöngo. Först gingo vi långsamt, hänryckta över att se naturen i dess vackraste timme, men sedan började vi springa. Vi hade fått lust att nå *Svenstrups Skove*, som låg rätt långt bort. De sågo så lockande ut i det blå morgondiset, att vi icke kunde motstå det. Emellertid var det längre dit bort än det såg ut till, liksom det nästan alltid visar sig vara, när man vill nå ett vinkande mål, — och vi voro rätt trötta då vi äntligen hade nått skogen.

Den var nyss utslagen, och den stod ännu i sin friska förtrollande härlighet. Man steg över stättan, kröp in under de långa, nedhängande grenarne och trängde alltjämt djupare in i detta hav av löv, som man blott möter i en utslagen bokskog. Och så denna stillhet!

Det var icke Dyrehaven och Charlottenlund, där man över allt möter människor och stöter på mänskliga boningar. Det var naturen i sin oberörda, heliga ensamhet.

Jag har ännu den starkaste känsla av denna vandring i skogen och förstärkt den smärta jag kände och alltid känner, då man skall tillbaka till sina inklämda bostäder. Man skulle helst vilja stanna där alltid och bli till ett med de susande träden liksom dryaderna.

Emellertid kunde vi endast stanna där helt kort. Vi sågo med förskräckelse solen stiga ganska högt på himlen, och vi hade långt hem. Vad skulle de tänka om oss där hemma, när de funno vårt rum tomt!

Så började vi åter springa, men nu var det icke så lätt som i den tidiga morgontimmen. Det började bli en mycket het dag, och på den långa landsvägen fanns icke ett spår av skugga.

Då vi kommo hem, voro vi så röda av solen, så genomsvettiga och genomtrötta, att vi lovade oss själva, att det skulle vara länge, innan vi åter togo en sådan vandring.

Efter den dagen stego vi aldrig mera upp så tidigt.

En dag kom det besök till Vigersted. Det var ingen mer eller mindre än gamle Rosenkilde, som var vän med pastor Dorph. Då han kom, var pastorn bortrest i ämbetsförrettning och kom först hem dagen därpå, då vi sutto och åto frukost. Vi hade mycket stora kaffekoppar, och då pastor Dorph kom i dörren, dök Rosenkilde ned med hela ansiktet i sin kopp och fortfor att dricka, medan han höll upp den med botten i vädret, medan pastorn stod och undrade, vem det kunde vara, som aldrig fick sitt kaffe druck-

ket. Då Rosenkilde äntligen lyfte upp ansiktet och gav sig till känna, blev glädjen och munterheten ju stor.

Som jag redan har nämnt, älskade Rosenkilde musik, och Christine och jag måste ofta spela fyrhändigt för honom. När vi spelade Mozarts symfonier, som han isynnerhet gärna ville höra, frågade han, innan vi började: "Finns det en menuett i den här symfonien?" Och om det var fallet, blev han mycket belåten, gick fram och tillbaka och gnuggade händerna, medan han skrattade så smått. Han, liksom alla musikaliska människor, hade sin glädje i dansrytmer. Hur många danser ha icke både Mozart, Bach och Haydn skrivit? Och ha icke Beethoven, Schubert och Brahms komponerat härliga valser? Man torde kanske också komma ihåg, huru det dessutom var Schuberts största nöje att spela till dans.

Orsaken till denna förkärlek tror jag ligger däri, att en dansmelodi har en sträng rytm, som länge fortfar att vara densamma, och som gör samma intryck som vågslag.

Medan Rosenkilde uppehöll sig i Vigersted och vi dagligen voro tillsammans, fick han den idé, att jag var skapad för teatern.

Min morfar, Kruse, hade varit en utmärkt skådespelare, och Rosenkilde trodde, att jag kanske hade ärvt hans talang. Emellertid tog han alldeles miste i denna förmodan. Jag har haft rätt svårt att lära mig utantill och skulle omöjligt kunna sätta mig in i och återge vad *en annan* har tänkt. Jag har aldrig kunnat tänka annat än mina egna tankar och utföra de infall jag själv har haft.

Skall man återge en karaktär måste man ju helt och hållet släppa sig själv. Detta har jag kunnat göra för några få ögonblick, men de gånger jag har försökt spela komedi har det fullständigt misslyckats. Dock kan man ju tänka sig, att ett uttalande av en sådan auktoritet som Rosenkilde kunde sätta myror i huvudet på en, och efter min återkomst till Köpenhamn började jag lära mig en roll. Jag valde då *Dandserinden* i *Kvakeren* og *Dandserinden*, i vilket stycke jag hade sett Michael Wiehe spela så utmärkt, och där fröken Larchér hade varit mycket intagande och sympatisk som *Dandserinden*. Jag övade mig i att gå baklänges med nedslagna ögon och säga mycket förnämt, som jag hade hört fröken Larchér säga: "Jag hatar — jag avskyr — jag föraktar er!"

Lyckligtvis uppgav jag snart alla försök att instudera rollen.

Pastor Dorph var den mildaste av fäder. Han blev aldrig otålig och grälade aldrig. Medan hans hustru, som också var godheten själv, dock höll på en viss ordning och kunde bli ond vid vissa tillfällen, ville han aldrig veta av något, som kunde störa hans jämvikt.

Christine berättade mig, hur hon en gång hade tappat en ny fin parasoll och kom ångerfull och orolig och berättade det för sina föräldrar. Men hennes far hade sagt i en uppmuntrande ton: "Det skall du riktigt ha tack för! Det var utmärkt gjort av dig, att tappa den dumma parasollen", och därmed skrattade han muntert. Därför hälskade det också ständigt fred i huset. Det fanns icke minsta plats för split eller tråta, ja, icke för något av den obehagliga småaktighet, som man kallar *les petites misères de la vie*.

Pastor Dorph höll icke på, att man skulle gå i kyrkan, icke engång när han själv predikade. Därför var jag — underligt nog —

Barn från Wien på Leufsta herrgård i Uppland. Manne Åsberg foto.

Bomullstyger = Möbeltyger = Gardiner **CRÈME DE CHOLEPALMINE**

Prover på begäran. • • •
Precisera vad som önskas.

* **Konstfliten, Göteborg.**

Antiseptiskt hudmedel, säljes å apotek, av parfym-, speceri-, sybehörs- och färghandlare, perukmakare m. fl. i tuber å Kr. 1.50 och 80 öre.

Sven Hedin ritar och berättar.

Rogieh, en ung persiska, "tolv år och giftasvuxen".

aldrig inne i Vigersteds kyrka, och har aldrig hört pastor Dorph tala från predikstolen.

Han lät Christine och mig ha vår fullkomliga frihet, och vi tillbragte söndagen liksom vardagarna i naturen.

När jag tänker på Själland, är det Vigersted, som har gett mig det starkaste intrycket av den danska naturen. Jag ser böljande veteåkrar, spräckliga av vallmo och blåklint, som man smög sig in bland axen för att plocka. Det doftar av klöver och nyslaget hö. Bäckerna gnistrar som silver mellan kullarna, och lärkorna jubla mot den blå sommarluften. Långt borta ligga de stora skogarna i värmedis, och över allt är en stillhet och en lycka, som man inandas i fulla drag.

Jag har begått den dumheten att åka ut till Vigerstad sedan pastor Dorph och hans hustru voro döda, och Christine var gift och inflyttad till Köpenhamn. Den gamla prästgården var nedriven och platsen oigenkännelig. I stället för den roliga, sneda gamla gården stod där ett modernt hus med stora fönster, som liknade en badpaviljong eller en annan fullkomligt karaktärlös byggnad. Då jag icke kände den nuvarande prästen, nöjde jag mig med ett flyktigt besök i den gamla trädgården, där det nu som i gamla dagar luktade dill och mogen frukt, och så ett litet besök på kyrkogården, dit pastor Dorph och hans hustru flyttat upp.

Man skall aldrig komma tillbaka till de ställen man älskat, när människorna, som besjälade dem, äro borta, och omgivningarna förstörda.

Långt mera levande än vad jag sista gången såg av Vigersted står den gamla prästgården för mitt minne med sin låga inkörsport, genom vilken jag alltid åkte med hjärtat bultande av glädje, och där mina vänner stodo på trappan och önskade mig välkommen.

*

NÄR MAN GÅR BLAND DE 900 NUMREN I Sven Hedins utställning av teckningar i Konstföreningen, kan man komma att tänka på, hur det ändå någon gång kan hända, att barndomens drömmar bli den vuxnes skönaste verklighet, att de bilder, som gossen med skälvtande händer sökte reda på ur sagans och äventyrets bok, en gång kunna komma att upprullas för honom ur själva livets stora bilderbok. "Ritat af Sven Hedin till pappa", skriver sex-åringen på sitt första fantasilandskap (bevarat tills nu och utställt i samlingen, som ett "memento" till de föräldrar, vilka vänta sig att få berömda barn), och redan femtonåringen är rakt inne i Tusen och en natts strålände värld och skildrar hur den ädle Arab-el-Cid räddar den stackars prinsessan An-al-Saba. Och ej många år senare far så ynglingen på kamelrygg genom Bagdads gamla sagoland, under de ödsliga berg, som i årtusenden blickat ner över ett gåtfullt tåg av flyktiga skuggor, på Alexanders trupper, hunnernas horder och pilgrimernas fromma tåg. Skolynglingen hade illustrerat Nordpolsfärder och Jules Verne och ritat luntor av kartor, så noggrannt utförda, som vore de tryckta — nu tecknar hans ritstift typer ur vimmel i Samarkand och Kaschgar, tibetanska kloster, öknar och fjäll.

Ofta har författaren Hedin i sina reseskildringar haft utmärkt hjälp av tecknaren Hedin. På utställningen är det hans ritstift, som berättar en hel del roliga och vackra och intressanta saker, allt under det han själv lämnar underhållande förklaringar i den vackra bok, "En levnads teckning", såsom den vitziga titeln lyder, som samtidigt utkommit på Bonniers förlag. Så t. ex. berättar han på tal om den här avbildade tolvåriga persiska skönheten, att det var omöjligt att få dessa stackars muhammedanska flickor och kvinnor till att tala. "Det var något rörande över dessa små varelser, dessa den urgamla öknens flyktiga och hastigt utblommade gäster. De ha ingen frihet, få icke gå sina egna vägar, utan endast följa människans vilja. Därför göra de knappt intryck av mänskliga varelser. Om deras tankar och önskningar får man ju icke en aning."

Utställningen, som omfattar "endast" en del av de omkr. 3,000 teckningar, som utgått från Sven Hedins hand, har anordnats till förmån för krigsbarnens skola i Stockholm och de nödlidande små i Centralländerna.

E. TH.

En söt rumänsk flicka i nationaldräkt.

ljusa ansikte med de blonda lockarna upplagda längs kinderna, de blå ögonen, som uttryckte melankoli och skälmaktighet, och den vackra munnen, som ofta smålog och visade två rader bländande vita tänder. Dessutom hade hon en utomordentligt sympatisk och välljudande talröst. Hon hade haft den stora sorgen att förlora sin enda dotter, då hon var en halv vuxen flicka, och hade nu blott två söner kvar, Fredrik och Emil.

För det mesta var hon mycket tyst, men när hon talade, gjorde hon det så vackert och kunde både vara munter och uppskatta munterhet. Hon var en av de kvinnor, vilkas makt över männen man icke kunde tvivla på.

På min bröllopsdag i Sorö kom hon in i trädgården för att hälsa på mig, och blev då presenterad för min brudgum. Han såg på henne och kysste henne genast mitt på munnen. För övrigt sade de ingenting till varandra. Strax därpå gick hon, och de möttes aldrig mera.

Herlufmagles prästgård var en ansenlig, välhållen gård med en stor trädgård, full av härlig frukt. Här var Cecilie Bajer den mest omsorgsfulla och outtröttliga husmor. När man följde henne på hennes vandringar ute, kunde man lägga märke till, hur hon ständigt hade ögonen med sig. Än var hon i hönshuset och än vid dammen, där skaror av små ankungar simmade omkring. Så gjorde hon besök i ladugården hos de nyfödda,

därpå var hon i blomsterrabatterna för att binda upp plantor eller i fruktträdgården samla fallfrukten i korgar. Över allt gick hon med en stilla, glad värdighet och bragte hjälp och trygghet. Man måste tänka på Gøthes ord i Hermann och Dorothea: "Eine verständige Hausfrau thut keine Schritte vergebens". Jag har också gjort längre promenader med henne och tycker mig då se oändliga veteåkrar, genom vilka vi vandrade, till dess solen började sänka sig och färga hela jorden gyllengul. (Forts.)

En tibetansk tempelruin. Teckning av Sven Hedin.

En annan prästgård, där vi stundom avlade besök, var Herlufmagle, där pastor Bajer var präst (far till Fredrik Bajer, som har verkat så mycket för fredssaken och fått Nobelpriset).

Pastor Bajer var gift med en av mors käraste väninnor (hennes flicknamn var Cecilie Krone). Hon var en mycket intagande kvinna, som ända in i sin ålderdom bevarade en stor charme. Efter dåtidens bruk använde hon redan mössa då hon var tämligen ung. Jag ser ännu så tydligt för mig hennes

O. B. SJÖGREN
JUVELERARE

DROTTNINGGATAN 80

HÖRNHuset AV KUNGSGATAN

KONSTNÄRLIGT HAMRAT
SILVER, SKÅLAR, BONBONIERER, SKEDAR M. M.
TILL FACILA PRISER.

Isaac Grünewald som de moderna konstnärernas kritiker.

HERR ISAAC GRÜNEWALD STÅR I sin stora vackra Stadsgårdsateljé framför den bekanta duken, varå Jakob i gul vrede synes kämpa med Jahvé, och talar om varför han nu efter egna strider i morgonväkten ämnar lämna Sverige. "Så kommer man då också", säger han, "bort från all denna elakhet, avundsjuka och gurgel, som råder i konstnärskretsarna här. Konstnärerna nu för tiden äro så dåliga kamrater."

Intervjuaren, som står mitt bland skisser och teckningar och färdiga dukar, allt av en sådan gemensam särprägel och vittnande om en sådan produktivitet, att det för tanken till det fromma gamla Jakobsknepet med Labans hjordar, minns, att det är ej blott från hr Grünewald, hon hört det kollegiala omdömet om "dåliga kamrater" — det är tvärtom en stämpel, som man inom laget tycks ömsesidigt sätta på varandra. Och hon tänker på, hur tidigare skedens unga oppositionella — t. ex. den Carl Larsson—Zorn—Richard Bergh-ska falangen på 80-talet — höllo samman som goda kamrater i känslan av att kämpa för en gemensam stor sak, hur de ingalunda stodo och lurade på varandras köpare bakom dörrarna och talade illa om varandra i smyg; varför då nu denna anda? — ha de alltför tidigt vunnit lagrar och guld, dessa unga?

"Därför att jag inte finner något nöje i att sitta med dem på kaféer och höra på enfaldiga anekdoter, ha de blivit förargade på mig", fortsätter hr Grünewald. "Men vad är då också det för ett nöjesliv — det tjänar bara till att nära ytlighet och okunnighet!"

"Har det inte börjat gå för mycket reklam i konsten?" frågar den naive intervjuaren.

"Och för mycket konsthandlarintressen!" blir svaret. "Det började med att konsthandlaren Volart i Paris reste ner till Cézanne, som då levde gammal, ensam och okänd, en sträng sökare, en klar och allvarlig forskare, samt fick honom att sälja hela sin produktion till sig för 60,000 francs. Den smarte unge konsthandlaren sålde naturligtvis sedan tavlorna till det mångdubbla! Har Cézanne brutit bana för modern konst, så har Volart visat vägen för konsthandlarna! Finner en konsthandlare nu en ung man, som kan "göra sig", köper han in hans arbeten, sätter reklamen i gång och — förtjänar pengar!"

"Och så gå de unga konstnärerna där som ett slags löntagare", fortsätter hr Grünewald sin samhällskritik av anno 1920. "Var månad eller vart kvartal lyfta de sin bestämda summa hos sin konsthandlare, och i utbyte ha de så att leverera dit vad de göra — stå där så och måla och måla, likgiltigt vad, bara det blir något! Vad blir det under sådana förhållanden av friheten, av den konstnärliga personlighetens utveckling under stråvan och kamp?" Och framför sin Jakobstavla fortsätter hr Grünewald att tala om

Isaac Grünewald. Almborg & Preinitz foto.

hur dumt det är att byta ut frihetens förstfödsrätt mot den Esauska grynvallingen: "Aldrig eller åtminstone ytterst sällan har man sett en konstnär gå under på grund av ekonomiska vidrigheter. Att kämpa mot fattigdom är dock ingenting så förfärligt. Det vet jag av egen erfarenhet", tillägger konstnären, och intervjuaren tänker på, hur han en gång på tal

Skådespelerskan fröken Jessie Wessel.
Oljemålning av Isaac Grünewald.

om sina och sin hustrus gemensamma kamp- och armodsår yttrade med galghumor: — — "men min hustru fick avsättning för alla sina tavlor. Det var jag, som köpte dem." "Vad tror ni om konstens kommande utveckling i Sverige, herr Grünewald?"

"Det kan inte bli tal om någon utveckling, så länge vi inte ha någon ordentlig akademi", svarar hr Grünewald, som tydligen icke tänker på, att den dag kan komma, då han som så många andra begåvade oppositionella konstnärer blir på sitt sätt "akademiker", en som gillar blott "sin egen fasong" och ingen annans.

Hr Grünewald vidare om konstnären: "Och så finns där en massa, som kallar sig Svasse och Pelle och Nisse och sådant. Varför kan de inte ha sina ordentliga namn? Men Svasse och Nisse vilja förstås heta så för att komma på gemytlig fot med publiken, och tidningskåsören hjälper till genom att då och då använda bara förnamnet om konstnären. På det viset blir konstnären ett slags rolig person. När jag går på gatan, kan jag höra specerihandlare Johansson eller Pettersson säga bakom mig: "Se där går Isaac!" Jag är inte Isaac med Johansson!"

— "Det talades i tidningsrubrikerna om Er "omvändelse", herr Grünewald?"

— Det är inte fråga om någon omvändelse, utan bara om utveckling. Cézanne är stor, men visst är Rembrandt större, Picasso är betydande, men visst är El Greco förmer — så har jag alltid tyckt, men det är först nu jag fått skäl att framhålla det. Det är f. ö. en missuppfattning hos allmänheten, att vi modernister ej skulle beundra det stora gamla, en missuppfattning, som fått sitt populära

uttryck i den där skämttidningsanekdoten om de två unga målarna, som stå framför ett konstgalleri: "Hör du, skall vi gå upp och förakta Rembrandt ett slag?" — Men sant är att man i modern konst för färg- och linjeproblem ofta försummat människoframställningen. Det finns de, som måla ansikten, som vore de torkade äpplen. Jag för min del har börjat lägga allt mer vikt vid det psykiska innehållet, alltså själva människoframställningen." För detta påstående behöver f. ö. besökaren icke sakna belägg i konstnärens ateljé, där hon bland de senaste arbetena ser porträttet av Tollie Zellman, av en levande karaktär och i läckra färger, samt — såsom det allra nyaste — det här återgivna fina och själfulla porträttet av den unga skådespelerskan Jessie Wessel.

— "Och nu stannar ni i Paris för alltid?"

— "Åtminstone 'tills vidare för alltid'. I början på maj reser jag ner till Paris, hämtar min familj i Nizza, gör så med de mina en automobilfärd genom Italien, södra Frankrike och Spanien. Varpå vi bosätta oss i Paris, där jag antagligen till hösten kommer att utställa separat."

E. TH.

Äkta Spets- & Sidendepôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 19700.

2 tr. HISS.

Räk. O. 436.

Äkta Spetsar, Kragar, Motiv,

Handbroderier, Lingerie m.m.

Hemmens kamp för tillvaron. -:-

En artikelserie från ett land där utvecklingen gått snabbare än hos oss. -:- Av SARI IVARSON.

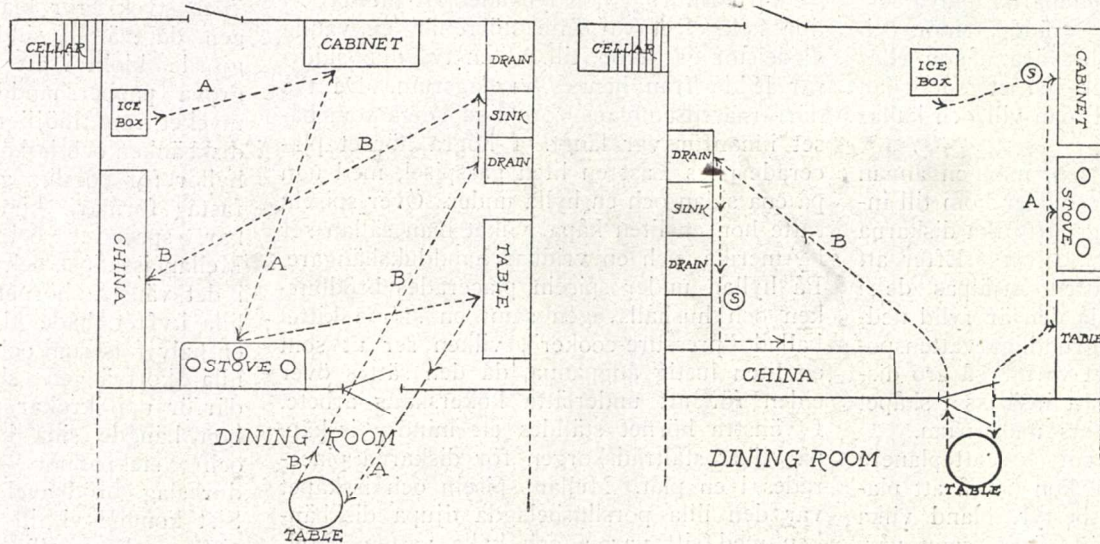
II. Om modellkök, praktiska hus-

I NÄSTAN VARJE HEM JAG BESÖKT har jag funnit en värmedning, varmt och kallt vatten, ett eller flera badrum samt väggfasta tvättbassänger endera i köket eller i källaren. Likaså har jag funnit att hemmen sakna innanfönster och att golven äro fernissade, bonade, målade eller mattbelagda och att sopmaskiner, skurborstar och trasor oftast äro fastskruvade på långa skaft, så att ryggen på den som hanterar dem skall kunna sparas så mycket som möjligt från att böjas i onödan. Allt detta har betydligt underlättat hushållsarbetet och i många fall varit nödvändigt, i hem där det varit otillräckligt med arbetskraft för hushållsgöromålens utförande. Med detta menar jag nu ej att allting är så praktiskt inrett i de amerikanska hemmen som det skulle kunna vara. Även här klagas det högljutt, då det gäller köksinredningen, att diskbänkarna äro för höga eller för låga och att hyllorna omkring väggarna och i skåpen äro otillgängligare än nödvändigt vore, o. s. v. Klagomålen hava ej kommit från dem som springa från ett platsanskaffningskontor till ett annat på jakt efter en familjeslavinna och som avskyr hushållsarbete. Nej, de hava mestadels kommit från dem som av en eller annan omständighet tvingats till att själva utföra hushållsarbetet i sina hem, från sådana som äro villiga att med glädje offra så mycket som möjligt av sin bästa kraft, då det gäller vården om våra hem. Jag såg just i en tidning här-omdagen att endast 10 % av Amerikas husmödrar hade råd till att ha en eller flera tjänare till sitt förfogande. Jag vet inte om uppgiften är fullt tillförlitlig. Jag är frestad att tänka det mera än 10 % ha råd till att hålla en tjänarinna, men att somliga av dem föredraga att själva sköta om sina hem, där nu inte bristen på tjänare spelat någon roll.

I ett land så stort som Amerika och med så rika utvecklingsmöjligheter är det ju helt naturligt att finna banbrytare och drömmande idealister inom det husliga området såväl som inom så många andra. Det stora flertalet av husmödrar höra här såväl som annorstädes hemma bland vanligt folk. Därför behöva de ej sakna vare sig hjärta eller hjärna. Det finnes väl knappast någon som får lära sig att använda dessa båda livsviktiga organ så mycket som en god husmoder, i ett hem där det är åtskilliga barn och de ekonomiska tillgångarna äro begränsade. Här i Amerika ha många böcker skrivits om de frågor som husmödrarna ibland dagligdags ställa till sig själva. I tidningsspalter och i klubbrum ha långa diskussioner förts om sättet att på ett förståndigt sätt

Då fönstren skola stängas erhåller kroppen en uppfriskande gymnastik.

Ett opraktiskt och ett praktiskt inrett kök.

Cabinet = skåp. Icebox = isskåp. Diningroom = matsal. Stove = spis. Table = bord. China = porslins-skänk. Drain = bänk. Sink = diskbänk. Cellar = källare.

Ett köksskåp.

mödrar och arbetsbesparande maskiner.

taga sig fram med tjänare (om man har någon) med man, barn och utanför hemmet stående människor.

Mrs Cristine Frederick, troligen känd för en och annan av Iduns läsekrets, har under åtskilliga år varit en av banbrytarna inom det husliga området i Amerika. Bredvid det att hon är medarbetare i olika tidningar, har hon skrivit en bok 'New House keeping'. Den är full av praktiskt utförbara idéer. Bland allt annat omtalar hon, huru hon kom till insikt om att hushållsarbetet ofta bedrevs utan plan och tanke på att spara något av husmödrarnas tid, krafter och energi. Hennes man hade inbjudit en affärsvän till deras hem en kväll, och hon kom nästan ofrivilligt att lyssna till deras samtal som blev allt livligare om en stund. Det rörde sig om nya intressanta idéer, vilka försökts att praktiskt omsättas i åtskilliga fabriker. Resultatet hade i allra flesta fall varit glänsande, och Mrs. Fredericks gäst för kvällen frågade varför inte samma idéer skulle kunna användas i ett hem och lika glänsande resultat uppnås. Det gällde i en fabrik att giva en arbetare tillräckligt med ljus och frihet för hans arbete, de bästa tillgängliga verktyg och att hålla dessa inom räckhåll för hans händer, o. s. v. Följden av detta samtal blev att Mrs. Frederick allvarligt frågade sig själv, om hon inte kunde utarbeta en bestämd plan, efter vilken hennes hushålls-

arbete skulle kunna bedrivas på ett bättre sätt.

Intresserad som hon var och begävad med ett gott förstånd kom hon till den slutsatsen att det var väl värt att våga försöket. Det blev nästan som att börja om ifrån början, och nu gällde de att börja rätt. Köket skulle ha tillräckligt många fönster och vara målat i någon ljus och glad färgton. Möblerna skulle vara av det allra enklaste slag, så att på dem ej skulle kunna finnas några gömställen för damm och smuts samt helst vitmålade liksom hyllor och skåp. Golvet skulle vara mattbelagt och väggarna halvvägs panelade med kakel, om nu inte detta sistnämnda ställde sig alldeles för dyrbart. Sedan gällde det att placera spis, isskåp, diskbänk, arbetsbord och köksskänk så att inga onödiga steg skulle behöva tagas i Mrs. Fredericks nya kök.

Till höger innanför köksdörren, som leder direkt till matsalen, placeras ett bord, på vilket all uppläggning och servering bör försiggå, enligt Mrs. Fredericks plan i boken. På samma vägg sättes spisen och ett skåp, kallat "kitchen-cabinet" i Amerika, vari en praktisk husmoder kan förvara snart sagt allt vi i Sverige bruka

gömma i ett skafferi. Ifrågakarande skåp har en arbetsskiva lagd över nedre delen på skåpet. Sätter man sig på en stol framför detsamma, så har man allt inom räckhåll, då det gäller att röra till en tårta eller någon konstig maträtt, som ej fordrar flera saker från issskåpet än att man kan sätta dem på arbetsskivan innan man själv sätter sig på stolen framför detsamma. Issskåpet är inte långt därifrån, på motsatta väggen från matsalen, och nära den yttre köksdörren så iskarlen inte behöver gå mitt över köket med sin rinnande is och sina smutsiga, vattendränkta stövlar.

På väggen mitt emot spiseln är diskbänken lagom hög och med en bänk till höger för smutsiga diskar och en till vänster för de rena. Till vänster om diskbänken är också ett skåp för allt porslin.

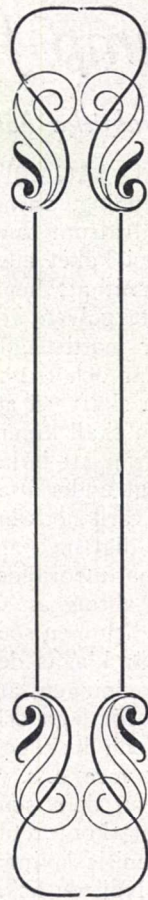
Mrs. Frederick beslutade att försöka spara så mycket tid och krafter som hon kunde i allt vad hon därefter företog sig. Maten sattes då den var färdig på ett serveringsbord som kunde skjutas in i matsalen på hjul. Serveringsbordet hade en hylla, på vilken efterrätten kunde sättas och tallrikar för densamma. Efter måltidens slut var det den enklaste sak i världen att plocka tillsammans allt det som skulle ut i köket igen på det skjutbara serveringsbordet och tid och krafter sparades, vilka bortslösades genom att annars gå fram och tillbaka mellan köket och matsalen åtskilliga gånger om. I boken förordar Mrs. Frederick bland annat en svängbar träbricka på fot, vilken kan sättas mitt på ett frukost- eller lunchbord. Från en liknande bricka kunna familjemedlemmarna själva servera sig kaffe, socker, grädde, smör och bröd, utan att behöva besvära någon eller sträcka sig halvvägs över bordet. Brickan snurrar runt åt vilket håll man vill och kallas allmänt "Lata Susanna".

Mrs. Frederick så väl som många andra förståndiga och praktiska husmoder kom till insikt om, att det var onödigt att torka diskarna med undantag av glas och silver. Efter att ha tvättat dem i såpvatten, stjälpas de i en ståltrådkorg, vilken, då den är fylld ned-sättes i diskbänken och grundligt vattenspolas. Är vattnet tillräckligt varmt, så äro diskarna torra och färdiga att insättas i skåpet efter endast några minuters mellanrum.

Såsom Mrs. Frederick försökte att planera arbetet i sitt kök försökte hon också att planera alla andra hushållsbestyr, bland vilka städning, tvätt och uppköp hörde, samt vården om barnen, mannen o. s. v. Mrs. Frederick frågade sig alltid själv: "Kan jag inte göra detta på ett mera tid- och kraftbesparande sätt?" Hon fann bland allt annat ut att det gick lika bra att sitta på en hög köksstol vid arbetsbordet som vid diskbänken och strykbrädet då hon där uträttade något arbete. Hon satte kläd-korgen på en liten vagn, då hon hängde upp kläder ute på gårdsplanen, och sköt den framför sig i stället för att i onödan bära kläd-korgen. Därigenom behövde hon ej böja sig ned så djupt, då hon skulle taga upp ett nytt klädesplagg, och om klämlinorna voro sträckta längs med varandra, så hängde hon kläder på två av dem i taget utan att behöva röra på sig själv eller kläd-

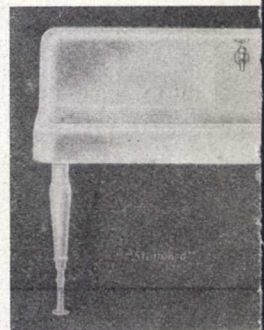
korgen nämnvärt, o. s. v. En moder om någon behöver att spara sig själv och ej slösa onödigt med varken krafter eller tid. Hon behövde ej bliva gammal och utsliten så fort, om hon kunde spara en halvtimmas tid om dagen för en liten eftermiddagslur, vilken hon behöver bättre än "lillen" många gånger, så att hon orkar le emot barnen dagen lång och berätta eller läsa för dem en saga eller två då skymningen faller. Att taga vara på sig själv, så väl som på allting annat i ett hem, är ej att vara självisk, det är en husmoders plikt emot sig själv, sitt hem, sin man och sina barn. Jag tänkte, ända tills för litet sedan, att jag var lat om jag satt då jag skaldade potatis, rensade ärter eller gjorde något liknande. Vad som kom mig att ändra åsikt var en liten uppsats i en tidning av en läkare, om att vi människor i vår brådska ej ofta nog tänka på nödvändigheten av att spara våra hjärtan från att klappa i onödan. Om vi sitta ned klappar hjärtat tre, fyra slag mindre i minuten och genom att vila i fullt utsträckt ställning, då vi så kunna, ända till sex, sju slag mindre i minuten. Är detta sant, så är det väl värt att tänka på av var och en.

Anna Merritt East är en annan amerikanska som också skrivit en bok kallad "Kitchenette Cookery". Miss East är vad vi hemma kalla en självförsörjande kvinna och hon är lycklig nog att kunna kalla en dublett och ett litet provisoriskt inrett kök sitt hem. I miss East's lättlästa och intressanta bok funnos många goda råd och idéer som äro väl värda att taga vara på. Vad som tilltalar mig mest i hennes bok är dock beskrivningen på huru finurligt hon lyckades att inreda sitt lilla kök. Det var inte större än en vanlig medelstor garderob, till vilken två dubbeldörrar ledde från hennes vardagsrum. De två dörrarna tillsammans voro lika långa som bänset innanför var långt. I högra hörnet placerade miss East en liten gasspisel, med ugn på ena sidan och en hylla under. Över spiseln satte hon en liten kåpa, vilket man sällan ser i Amerika, och en vridbar handdukhängare. På hyllan under spiseln placerades brödburken och hushållsvågen samt en större kittel kallad "pressure-cooker", vilken ser ut som en liten lustig ångpanna, då den sättes över elden för att underlätta kokerskans arbete. I vänstra hörnet ställdes ett mindre issskåp, på vilket ståltrådkorgen för diskarna placerades i en plåt. Mellan spiseln och issskåpet var den lilla porslinsbelagda djupa diskbänken med sitt varma och kalla vatten. Mellan de två vattenkranarna hängdes en ståltrådkorg för tvål och handborste samt över diskbänken en rulle av grovt, mjukt papper, som användes för händerna, kött, fisk, grönsaker o. s. v.

Golvsoptning, också en hemsysselsör

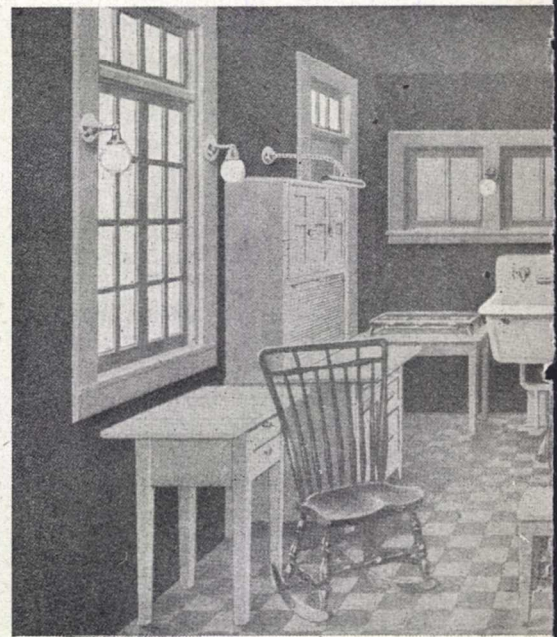
Miss East höll styft på, att den som måste betala "per styck" för klädesplaggen, då tvätten sändes bort, gjorde klokt i att använda grova pappershanddukar så mycket som möjligt. Över diskbänken och issskåpet voro hyllor för porslin, glas, eldfasta formar, konservburkar, specier och dylikt. Mellan issskåpet och väggen, i det vänstra hörnet av det lilla kyffet, hade Miss East en halv fots rum och på den lilla kortväggen slog hon därför upp krokarna på vilka hon hängde sina kastruller och stekpannor, rivjärn, durkslag, brödkavel o. s. v. Sist komma vi till de båda vitt uppslagna dörrarna, då köket användes. På den högra var en nedfällbar hylla och över den en halvt

Dis

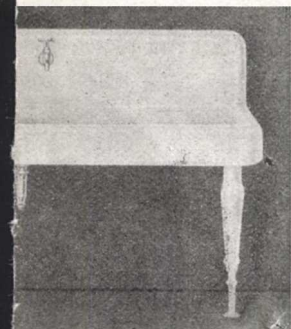
Nedre bilden till vänst
Mittbilden: En tvätts

Nedre bilden till hö
På issskåpet isfrysning
kokskåpet diskmaskin
fjädern bredvid spiseln
saker på ett fullt

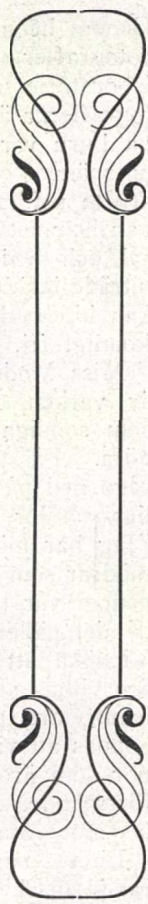
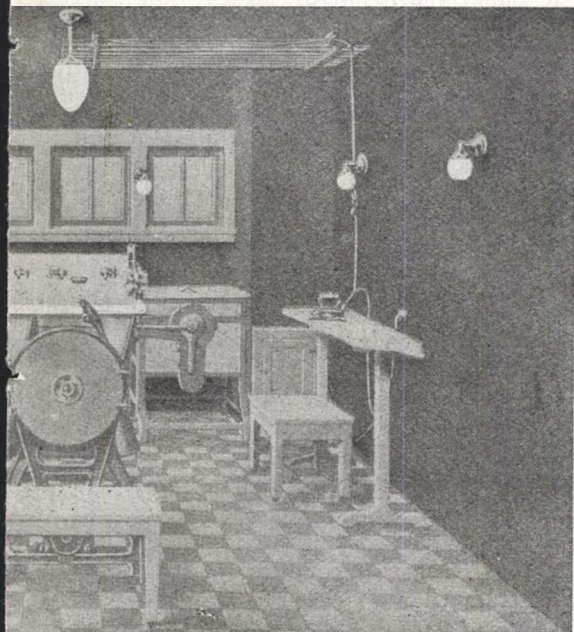
... som ger tillfälle till gymnastiska övelser.

... bänk.

... er: Matrecepten prövas. ... tuga med alla praktiska ... ningar.

... er: Ett elektriskt kök. ... smaskinen, och gömd i ... en; den elektriska sol- ... a torkar frukt och grön- ... tillfredsställande sätt.

Miss Easts lilla "kitchenette" kommer mig att tänka på vad en annan amerikanska gjorde med sin koffert. Ifrågavarande unga dam hade endast ett rum till sitt förfogande, och det gällde att taga väl vara på utrymmet. Jag vet ej om hon hade en liten garderob, vilken förvandlats till ett "kitchenette", eller om hon saknade en sådan alldeles. Huru som helst så tyckte hon att kofferten behövdes i rummet på samma gång som hon avskydde anblicken av densamma. Kofferten var vad amerikanerna kallar en "wardrobe-trunk" mycket praktiskt inredd. Den reses på ända, då den öppnas, och har på ena sidan låda på låda som en riktig byrå för småsaker och underkläder, under det att på motsatta sidan finnes en liten garderob med hängare för ett dussin klänningar och blusar. Vår amerikanska släppte inte tanken på kofferten och huru hon skulle kunna gömma den i sitt rum, förrän hon löst det kinkiga problemet. En vacker dag öppnade hon kofferten helt och hållet samt sköt de båda halvorna emot väggen, och så kom hon på den idén att sätta upp en präktig hylla alldeles över kofferten och att hänga ett draperi eller en gardin från densamma i någon mjuk, varm färgton. På hyllan placerade hon en stor vas eller urna med blommor och grönt i, samt åtskilliga böcker och fotografier. Den som inte visste att hon hade sin koffert bakom förhänget anade ej att den var där, det låg närmare till hands att tänka det hon gömt en bokhylla eller något liknande där.

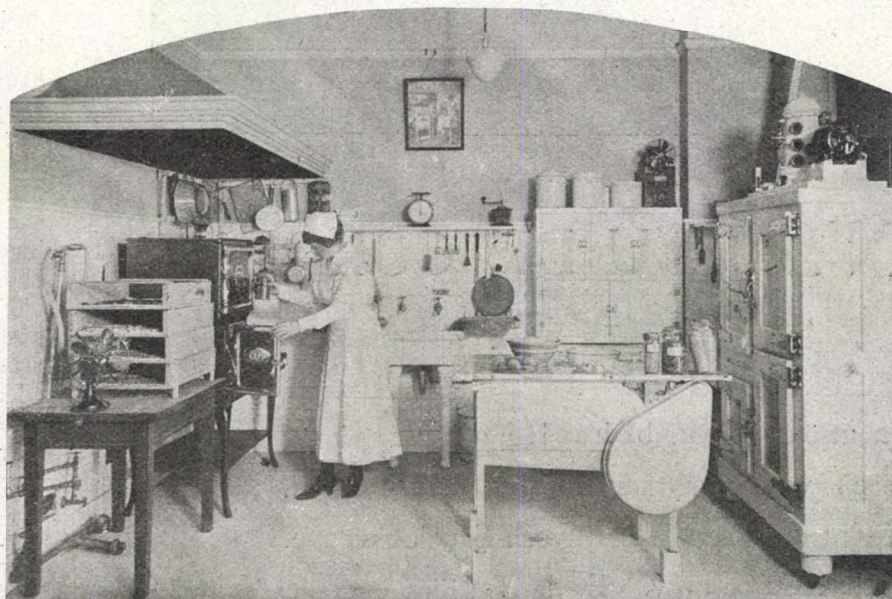
Mrs. Moe Savell Croy är en annan medsin-tid-amerikanska. Mig veterligt har hon inte skrivit någon bok om huslig ekonomi, men hon har gjort någonting annat som väl förtjänar att nämnas. I Amerika pågår allt som oftast utställningar av ett eller annat slag, på vilka bland annat förevisas arbetsbesparande maskiner för hushållsbruk. En utställning varar ju sällan länge, och det är alltid någon som ej har tillfälle att besöka den, medan den varar och som uppriktigt sörjer över det förlorade tillfället därtill. Mrs. Croy tänkte som så, att det var för galet att New York inte hade en utställning året om, då det gällde alla slags arbetsbesparande maskiner och nyttiga hushållsartiklar för ett hem. Hon beslutade att försöka få en sådan till stånd och gick till verket med friskt mod. Snart nog fick hon olika fabrikanter intresserade och löfte om deras hjälp, då det gällde att sätta upp ett litet hus någonstades, vari Mrs. Croy kunde visa amerikanskorna huru de med arbetsbesparande maskiners bistånd själva skulle kunna uträtta allt arbetet i sina hem eller betydligt underlätta det för tjänarna i hem där sådana redan funnos. I en utställningslokal på 42:dra gatan, (Bush Ter-

minal Sales Building, New York) uppsattes sedan ett vitt målat litet hus med fönsterluckor, blommor och bänkar utanför väggarna. Innanför förevisas nu allt möjligt tänkbart från en elektrisk spisel till en elektrisk isfrysare i köket. Bakom köket är en trevlig tvättstuga med tvättbassänger, tvättmaskin, vridmaskin och torkugn, för att nu inte tala om den lätta och praktiska torktillställningen som på rep hissas upp nära taket. Då jag besökte Mrs. Croys intressanta utställningslokal var hon själv ute för tillfället. Hennes assistent var dock vänlig nog att visa mig allt som hon tyckte var värt att se. Stående framför den elektriska spiseln sade hon att ibland kokade de bruna böror i ugnen, då de själva ej voro där. Jag förstod nog att klockan som stod på spiseln utträttade kokerskans arbete på något underligt vis. Jag sade dock uppriktigt, att det var svårt att fatta huru det var möjligt. "Allt arbetar automatiskt", sade Mrs. Croys assistent, "bara man vet huru man kan reglera värmen i ugnen och huru man kan få klockan till att stänga av strömmen, då man tror att börona äro kokta." Jag log då hon leende avslutade den lilla förevisningen med orden: "Det är inte en tiondel så svårt som att köra en automobil, och vem kan inte lära sig att göra det, om man har intresse för saken och aldrig så litet av sunt förnuft."

Användandet av elektrisk kraft för snart sagt allting tyckes komma allt mera i bruk. För den som har råd att köpa alla elektriska arbetsbesparande maskiner kommer hushållsarbetet att betydligt förenklas. Drömmen om en elektrisk tvättmaskin, likaså en för diskning synes vara särskilt kär för vår tids husmodrar. Dessa båda sistnämnda maskiner hava dock rykte om sig att vara för dyrbara för vanligt folk. Utom elektriskt ljus, som finnes nästan överallt, har jag sällan funnit någonting annat än ett strykjärn i elektrisk väg i de amerikanska hemmen. Endast i undantagsfall har jag funnit en dammsugningsapparat, en elektrisk solfjäder samt en liten ställning att rosta bröd på.

Amerika har länge varit känt som ett land i vilket allt arbete utföres av maskiner, men detta är inte sant då det gäller de amerikanska hemmen. (Större hotell och inrättningar höra här helt naturligt till undantagen). På den sista stora elektriska utställningen i New York fanns bland allt annat även en piskmaskin, som förevisades utan att särskilt lovordas. Jag undrade om uppfinnaren därav hade varit föreståndare på någon uppfostningsanstalt för vanartiga barn, men jag fick intet svar på min fråga. I en tidning såg jag däremot någonting som tilltalade mig mycket, då det gällde att draga nytta av en dammsugningsapparat om man hade en sådan till

sitt förfogande. En uppfinningsrik husmoder omtalade nämligen där huru hon med tillhjälp av en dammsugningsapparat vädrade fjädern i sina kuddar. Hon tog dammpåsen av maskinen och gjorde öppningen i kuddarna lika långa som hålet i påsen. Sedan satte hon fast kuddarna i tur och ordning på maskinen, i stället för påsen, och släppte på strömmen. Jag har ej haft något tillfälle att finna ut om hennes sätt att vädra fjäder är fullt tillförlitligt, men det låter bra och det kostar inte mycken

möda att försöka för en gångs skull, om någon svensk husmoder har tid och lust därtill.

Man kan inte säga om amerikanskorna att de "sitta fast" i vanliga fall. Jag läste någonstades om en husmoder, som beslutat att möblera om sitt kök och rysligt gärna ville ha spiseln på ytterväggen, vilket nu ej gick för sig med mindre än att en särskild brandmur sattes upp eller att hon köpte en gasspis. Hon föredrog det sistnämnda, såsom det minst kostsamma, och fick sitt kök möblerat med tanke på att spara varje onödigt steg. Eftersom utrymmet var stort nog, fick kokspisen stå på sin gamla plats med tanke på särskilt kalla och ruskiga vinterdagar, då en koleld i köket kunde vara bra att ha. En annan praktisk husmoder blev utan tjänarinna och beslöt att försöka utföra allt hushållsarbete själv. Mellan köket och matsalen hade hon ett serveringsrum, lika stort som köket. För att spara på krafter, tid och energi så satte hon in en gasspis i serveringsrummet och använde detta som kök.

Med tanke på serveringsrum, som av som-

liga anses nödvändiga i ett välordnat hem, så har jag studerat omkring två hundra ritningar till amerikanska hem och funnit, i en samling av större hus, att 65 proc. ha serveringsrum och 35 proc. äro dem förutan. I en annan samling ritningar, till mindre hem på fyra, fem rum och kök, hade endast tio av sextiofem serveringsrum. Den sistnämnda samlingen var uteslutande sommarvillor, som kunde vinterbonas om så önskade, och köken voro små samt fulla av bänkar och skåp.

Amerika har åtskilliga tidningar för kvinnan och hemmet. Bland dem är troligen "Good Housekeeping" en av de bästa. Miss Mildred Maddocks förestår tidningens Institut, varest alla matrecept prövas innan de tryckas i tidningens spalter. I "Good Housekeeping's" institut prövas också alla möjliga arbetsbesparande maskiner, vilka ej förordas i tidningen med mindre än att de anses fullt tillförlitliga och väl värda att köpas av vår tids husmödrar. Jag fick där ett längre intressant samtal med Miss Moddocks som riktigt strålade av iver då vi började tala om lösandet av vår tids kinkiga husliga problem.

Genom hennes vänlighet erhöll jag åtskilliga fotografier tagna i tidningens institut eller laboratorie som det också kallas. Två av fotografierna äro tagna för att visa husmödrarna huru varje muskel i deras kroppar kunna spännas och senorna sträckas, då hushållsarbete utföras. Enligt Miss Moddocks åsikt, kan hemmet vara lika bra som en gymnastiksal, och med tanke därpå är hennes hushållsbiträde iklädd en "uniform", som på intet vis kan hindra kroppen från att känna sig fullkomligt fri.

Miss Moddocks anser ej att hushållsarbete är varken förnedrande eller motbjudande, som somliga av hennes amerikanska systrar göra. På tal om kvinnor som med förakt sågo ned på dem som utförde ett hems dagliga sysslor sade Miss Moddocks allvarligt: "Jag har mött dem, men de äro ej de husmödrar som vi söka att stå i förbindelse med genom vår tidning och våra strävanden här, då det gäller att lösa olika husliga problem. Vi söka att nå de kvinnor i Amerika som äro villiga att ställa sig i spetsen och gå som banbrytare på hennens alla områden. Jag hoppas att vi nå de allra bästa av dem, kvinnor som äro värda våra europeiska systrars förtroende, då deras blickar hjälpsökande riktas mot våra stränder."

Litet senare då vi talade om arbetsbesparande maskiner och att jämförelsevis få funnos i de rikare amerikanska hemmen, så sade Miss Moddocks: "Husmödrarna komma att öppna dörrarna på vid gavel för dem, då de själva vakna upp och kanske tvingas att utföra hushållsarbetet hellre än att avstå från hemmen, om bristen på tjänare blir ändå kännbarare än nu."

Jag omtalade för Miss Moddocks att jag ofta funnit en annan sak, som nedslagit mitt mod mera än någonting annat, och det var att mången husmoder fordrade mera av sin tjänarinna än hon fordrade av sig själv, lika så att en tjänarinna skulle ha krafter och tålmod sedan husmodern själv dragit sig undan de efterhängsna hushållsbestyren, bara för det tjänarinnan var betalad visst i månaden för arbetet hon utförde. "Det är sorgligt att det skall vara sant", sade Miss Moddocks. "Våra husmödrar behöva att tränas, så väl som våra tjänare, och ingen husmoder skulle fordra någonting av sin tjänarinna, som hon inte själv skulle kunna utföra om det gällde." Jag har så ofta tänkt på att så mycket predikas för tjänare om att de skola göra så och så, i stället för att själva leva efter sina råd, så göra de motsatsen och få därigenom tjänarna att med undran och ibland förakt se ned på dem. För att avbryta vårt samtal som hotade att bliva ledsamt, då tjänarinnefrågan dryftades, sade Miss Moddocks med ett mera hoppfullt leende i sin blick: "Skulle ni vilja se igenom en hög av brev jag erhållit i dagarna från omkring två hundra husmödrar som svar på några frågor vi ställt till dem i vår tidning." Jag uppskattade Miss Moddocks vänlighet mera än jag kunde säga, ty jag förstod att genom breven skulle jag lära känna amerikanska husmödrar, vilka själva med ringa eller ingen hjälp hade haft att utföra ett hems alla olika sysslor liksom jag själv.

Frågorna tidningen hade ställt till sin läsekrets voro bland andra: utföra ni själva allt arbete i edra hem, huru lång tid tager det eder därtill, använder ni några arbetsbesparande maskiner, huru många vuxna medlemmar finns i familjen samt huru många barn, fordrar ni att barnen skola hjälpa till, anser ni att barnen kunna uträtta någonting som är värt att nämnas, tror ni att det är bra för deras uppfostran eller ej, o. s. v. Till sist

(Forts. sid. 288.)

HYLIN'S EAU DE COLOGNE

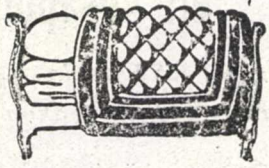
"E·d·C."

har en utsökt frisk, behaglig och varaktig doft och verkar styrkande på nerver och hud.

Den exklusiva damvärldens favorit-Eau de Cologne.

Köp en flaska på prov. E·d·C· säljes överallt.

**DUN
TÄCKEN**

Dubbelt hållbara mot
vaddtäcken.

Högsta komfort.

J. SVENSSON & BOURGHARDT

Täckfabrik och Fjäderrenseri

VINSLÖV.

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

Porträtt till dagskrönikan.

60 år fyllde den 11 d:s arkitekten Ferdinand Boberg, namnkunnig i hela Sverige och litet till för sin omfattande och betydelsefulla arkitektverksamhet.

Sophie Whitlock.

MED FRU SOPHIE WHITLOCK, SOM AVLIDIT i Stockholm över 93 år gammal, bortgick en gammal dam, som hörde till de ovanliga: en originell personlighet, som obekymrad om andras meningar följde blott sitt hjärtas och samvetes bud — och det budet hade till innebörd ett aldrig trytande, men med friskt mod buret arbete för andra.

Under sin krafts dagar var fru W. en mycket verksam kvinna, som nedlade sin eftersökta arbetskraft på många olika områden. Bl. a. var hon under ett kvarts sekel medlem av Fredrika Bremerförbundets styrelse. Men sin största officiella insats har hon gjort med de byggnadskomplex som hon i Stockholm låtit bygga till förmån för ensamma, ogifta kvinnor, och till vilka hon själv gjort alla ritningar. Minst 200 sådana efterträdde lägenheter stodo under hennes värdskap, och alltid höllos hyrorna där så låga som möjligt.

Fru W. sörjes närmast av två döttrar, de båda kända pedagogerna fröknarna Anna och Ellen Whitlock.

Den 30 mars avled i Göteborg fru Fanny Thorstenson, f. Johansson, gift med kamreraren Sven Thorstenson.

Den avlidna var blott 32 år gammal, och tungt drabbar dödsfallet hennes make, hennes lille son, fränder och talrika vänner, som i tillgivenhet och beundran minnas hennes blida och öppenhjärtiga väsen.

Efter en lång levnadsdag avled fru Henriette Sederholm, född Klingentierna, i sitt hem i Stockholm den 29 mars vid 85 års ålder.

Med henne bortgick en kvinna, som genom sin personlighet utövat ett vittgående inflytande, fram-

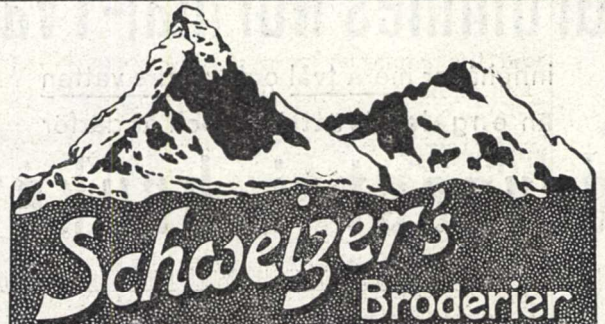

Fanny Thorstenson. Henriette Sederholm.

**GAHNS
TVALAR**

**FÖRSTKLASSIGA
GULDMEDALJ STOCKHOLM 1897**

direkt från Schweiz, tull- & porto fritt till bostaden! Begär redan i dag vår kollektion i klädningar och blusar, färdigsydda eller endast avpassade, med äkta Schweizerbroderier ä batist, voile, opaline etc. från Kr. 8.25, som mot 20 öres frimärke sändes Eder iranko till ben. påseende. Samtidigt rekommendera vi Eder våra prover å garanterat solida nyheter till dräkter och blusar i duchesse, foulards, taffetas, crénes, voile etc. från Kr. 4.25 pr. met. Nya bomullstygger för sommarkläder från Kr. 2.15 pr. met. Särdeles rikhaltigt urval i såväl svart som vitt och kulört. Denna kollektion sändes Eder likaså mot 20 öres frimärke till benäget påseende.

Schweizer & Co. Luzern 10 Schweiz)

THULE CACAO

• • • En härlig arom: • • •

Gyllenhammar
Hafre-Gryn, Hafre-Mjöli, Hafre-Must
Lägg märke till den fina smaken

OBS! Gyllenhammars pak. Hafremust för kläna personer och barn.

HÄSTARNA

och vi är John Sjösvärds nya eleganta praktverk Tidn. säga: »Säker, förfinad smak, läcker utstyrel, 'first class', ypperligt formade prosaskisser» Pris 50 kr Bok för hästkarlar! Lindblads, Uppsala

**PARAMINT
PASTILLER**
FÖRORDAS AV LÄKARE.
vid sjukdomar i munhåla och svalg.
Effektivt skydd mot smitta vid epidemier.
SÄLJAS ÖVERALLT
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
kontr. ant.: PROFESSOR A. VESTERBERG.

BLOMSTERFRÖER

Grönsaksfröer, Gräsfröblandningar för gräsmattor, Blomsterlökar för värplantering, Trädgårdsredskap m. m.

Den rikt illustrerade och sändes på begäran

instruktiva katalogen gratis och franco.

GÖTEBORGS FRÖHANDEL
Södra Larmgatan 4 Tel. 5982 och 10984 GÖTEBORG

Grummes Normal-Tvål

innehåller mera tvål och mindre vatten
än engelsk tvätt-tvål och är därför

drygast i bruket

MUSTAD'S VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:

MUSTADS "BÄSTA-VÄXT"

ett kraftigt rengöringsmedel, oskadligt för ömtålig hud, är

RENETT

Jvälextraktpulver
A.B. WILH. BECKER - STOCKHOLM

HÅKAN/JON

Husvarna

Symaskiner

»Er hustrus dröm.»

Förmånliga avbetalningsvillkor.

HUSQVARNAS NAMN
PÅ FABRIKATET

GARANTERAR FULL-
GOD VARA

för allt i den trakt, där hennes verksamhet i mer än 60 år varit förlagd.

Henriette Ulrika Charlotta Klingenstierna var dotter till majoren och riddaren Samuel Klingenstierna och grevinnan Ulrika Wachtmeister av Johannishus. År 1856 blev hon gift med brukspatron, sedermera riksgäldsfullmäktigen och kommandören Edvard Sederholm samt bosatte sig på Älberga och kom därigenom att tillhöra samma församling hela sitt liv. Hon efterlämnade sex barn: *Edvard*, medicinalråd, *Henrik*, vice häradshövding, verkställande direktör för Nobelstiftelsen, *Ulla*, gift med Lars Lamberg, ägare till herresätet Gammelstad, *Gustaf*, godsägare (Älberga), *Maria*, gift med brukspatronen Edvard Arfwedson och *Henriette (Ette)* gift med docenten, doktor Erik Nordenskiöld, samt många barnbarn.

Med den klara intelligensen, fina bildningen och praktiska läggningen förenades hos henne ett ädelt och varmt kännande hjärta. Hon bevaras därför i vördad och tacksamt minne av närstående. Som den nobla, kloka och modiga personlighet hon var kommer hon ständigt att kvarleva i vänners hägkomst.
G. M.

(Forts. fr. sid. 286.)

frågades husmödrarna vad lejd hjälp kostade dem i hem där sådan fanns, då lön, mat och husrum sammanräknades.

Husmödrar som haft tjänarinnor och nu själva utförde allt arbete med tillhjälp av arbetsbesparande maskiner uppmanades att säga vilka de föredrogo. Somliga av svaren voro långa och andra så kortfattade, att endast ja och nej, siffror och streck användes som svar på de olika frågorna. De längre svaren voro de intressantaste, ty i dem kunde man lättare läsa mellan raderna om husmödrarnas hopp och bekymmer. Svaren kommo från bondgårdar och arbetarhem, från banktjänstemäns fruar, professorskor, doktorinnor o. s. v., och de flesta av breven voro klart skrivna och rakt på sak. Endast ett fåtal av husmödrarna hade någon lejd hjälp. Många av dem hade dock haft både en och två jungfrur, innan lönerna blevo så höga och allt så dyrt som nu. Endast fåtalet av dem saknade sina tjänarinnor, då de tänkte på vad det kostade att hålla en eller flera sådana förutom ständigt sönderslaget porslin, förtretligheter och oro över att ha främlingar i hemmet, som ej alltid voro fullt pålitliga. Även en matmoder kan ju ha otur, om hon är aldrig så snäll, såväl som en tjänarinna. De flesta av husmödrarna hade en eller flera arbetsbesparande maskiner och drömde om att skaffa sig flera, så fort ekonomin det tillät. En och annan var ledsn att omtala det hemmens skötsel tog nästan hela deras tid i anspråk. Andra åter fingo tid övrig för vila och förströelse av olika slag, genom det att barnen voro stora nog att hjälpa till och åtskilliga arbetsbesparande maskiner funnos i hemmen. En husmoder som aldrig anlidade någon lejd hjälp ansåg, att hennes tvättmaskin hade betalat sig efter två års bruk. Andra husmödrar som varit vana att betala 35—40 dollar i månaden till en eller flera tjänarinnor ansågo att deras arbetsbesparande maskiner snart nog voro betalda. Ingen enda klagade över att maskinerna kostade något nämnvärt att underhålla. Elektrisk ström tycktes vara jämförelsevis billig över hela landet och god maskinolja ej svår att få.

Det sista brevet jag läste var från en husmoder som skrev att hon ämnade uträtta allt hushållsarbete själv tills tiderna blevo bättre och det ej blev så ont om verkligt goda och pålitliga tjänarinnor. Hon var nästan den enda som med tacksamhet mindes somliga av de tjänare hon förut haft, och hon avslutade sitt brev med att säga, att hon ville att framtidens tjänarinnor i hennes hem skulle ha rätten till att använda alla arbetsbesparande maskiner hon önskade använda själv för att underlätta hushållsarbetet. Dessa husmödrar grubblade inte längre på tjänarinnefrågan och huru den skulle kunna lösas. De hade vänt tankarna till problemet om huru deras hem skulle kunna skötas av dem själva på ett sy-

I varje familj ett husapotek.

Lazarol och Lazarin
det bästa för yttre åkommor

Dagligen hända små olyckor, som skär- eller brännsår, ett slag eller någon annan skada. Huru äro Ni rustade? Ha Ni något lämpligt medel att sköta om skadan med? Om ej, skaffa genast från Er handlande en flaska Lazarol och en burk Lazarin. Dessa medel äro prövade i många miljoner fall och befästa mer och mer sitt anseende såsom hemmets apotek.

Skönhet och fägring

har oftast en större makt än rikedom, säger Aristoteles.

Vid ständigt bruk giver den väldoftande YVY-TVALEN en frisk och fräich anletshy, framkallar ett lätt rosenskimmer i den vita, skära huden och gör densamma elastisk, mjuk, klar och ungdomlig.

Använd därför dagligen YVY-TVÅL. Säljes i varje välorterad affär från Ystad till Haparanda.

Österlin & Ulrikssons Tekn. Fabrik,
YSTAD.

Ferrin

Bästa järnmedel

utmärkt styrkande.

Föreskrives av många läkare
Fås på apoteken.

Främst i världen ställer vår nya,

patenterade
uppfining
**ANGELICA-
ORGLARNE**

och med de
främsta stå våra erkänt förstklassiga
Planinon.

A.-B. Skandinaviska Orgel- & Pianofabriken.
Grund. 1865. Mästersamuelsg. 41. Sthlm
Verkt. direktör: M. Th. Dahlström.

*H. E. Ekströms
patenterade
Jästmjöl
välkänt sedan 45 år
Örebro Kem. Tekn. Fabrik*

EUCALYPTUS

Tabletten

är välsma-
kande, kraftigt
verkande vid
förkylningar hals-
o. strupåkommor etc.

Weydes Tekn. Fabriks A/B., Norrköping

VICTORIA KAFFE

Bästa Kaffetillsats

1 rullar à 25 och 50 öre.
PEHR FRICKS FABRIKER, MALMÖ.

ELEKTRISKA KOKKÄRL AV ALUMINIUM

ELEKTRISKA A.-B. SKANDIA
STOCKHOLM

stematiskt sätt med tillhjälp av arbetsbespa-
rande maskiner, vilka de drömde om att en
gång bliva ägare utav. Jag satt i det lilla bib-
lioteket medan jag läste igenom breven och
efter slutad läsning rätade jag på ryggen och
såg mig om i rummet. I rummets mitt var ett
ganska stort rundt bord, med stolar omkring,
och runt väggarna halvhöga bokhyllor med
bruna gardiner för. Jag tänkte, att bak
om alla de där gardinerna är det nog inte
böcker, och min aning var inte så dum, jag
fann nämligen ett helt förråd av konserverade
grönsaker och frukt bakom ett av förhängena.
Rummet var så praktiskt inrett att det kunde
tjänstgöra som matsal, då Miss Moddocks
ibland hade ett kalas.

Det var med tacksamhet i mitt hjärta och
verklig beundran för det arbete som bedrevs
i "Good Housekeepings" Institut som jag sade
farväl till Miss Moddocks. Jag var eller
kände mig åtminstone inspirerad på ett ovan-
ligt vis och byggde luftslott om laboratorier
hemma i Sverige bakom somliga av våra tid-
nings redaktionslokaler.

En vädjan.

Hjälp åt Eugeniahemmet.

Eugeniahemmet, i vars styrelse drottningen är
ordförande, ger underhåll åt fattiga, obotligt sjuka
och vanföra barn (f. n. 200 från alla delar av lan-
det) samt drar försorg om sina skyddslingar även
efter barnåldern. Genom dyrtiden har hemmet nu
kommit i en sådan ställning, att den nödgas in-
skränka sin verksamhet och hemsända en del av de
arma små krymplingarna, om ej goda krafter träda
emellan med bistånd. Hemmet vädjar därför nu
till allmänheten om hjälp för dess fortsatta, oför-
minkade verksamhet. Benäget lämnat bidrag tor-
de sändas till Eugeniahemmets föreståndarinna,
Fröken Emma Kruse, Eugeniahemmet, Stockholm 6.

Den ryska intelligensens nöd.

En svensk hjälpkommitté för ryska flyktingar har
tillsatts och uppmanar nu allmänheten att ej låta
de spillror av den ryska intelligensen, som ännu
finnas kvar, gå under. I Finland, Estland o. s. v
och även som flyktingar, mitt bland oss föra f. n.
ryska vetenskapsmän, författare, konstnärer och
journalister en förtvivlad kamp mot döden. Kom-
mittén, vari bl. a. sitta Gerard De Geer, Anna Lind-
hagen, Hj. Forssner, Ebba Palmstierna, Hjalmar
Branting, Hans Larsson, ber de intresserade att
snarast möjligt sända bidrag till Svenska hjälpkom-
mittén för ryska flyktingar (Villagatan 19, Stock-
holm) och ej försumma att därvid bifoga ett ord
att intelligensens män och kvinnor ligga dem sär-
skilt om hjärtat.

Medan ridån är uppe.

DET GAMLA SPELET OM ENVAR UPP-
lever för närvarande en ny rad av föreställningar på
Dramatiska teatern. Herr *Gustav Molander* tolkar
Envars provande livsvandring från timlighetens vil-
lor till ångerns skärseld och försoningens hug-
svalelse, och hans framställning karakteriseras av
en temperamentsstyrka, som särskilt i dramats se-
nare del skänker äkthet och helgd åt diktens religiösa
stämning. Som livskonstnär lyckas han däremot min-
dre — varken kvinnan, vinet eller guldets förmår för-
sätta denne Envar i extas, han tyckes redan från
början genomskåda de jordiska fröjdernas intighet.
Nu som tillföre är fru *Schildknecht-Wahlgren*
sublim som de goda gärningarna och fröken *Ahlan-
der* rörande vacker i moderns roll. Fru *Hedberg*
i Trons skepnad och hr *Bror Olsson* som Mammon
böra också nämnas, ehuru den sistnämnde ej när
företrädaren i hans förmåga att diaboliskt förkropp-
sliga guldets väsen. Herr *Bergvalls* gudsgestalt vi-
sar ännu en gång att uppgiften är överkomlig,
medan djävulen som scenfigur utgör ett dramatiskt
fynd, allra helst då skådespelaren har hr *Nilssons*
drastiskt-genialiska fantasi att stoffera ut honom
med.

På Oscarsteatern gasterar en tysk operettsångerska,
fröken *Pia von Moosburg* med välförtjänt framgång.
Klangskön stämna, strålande humör och utseende
och dramatisk brio äro hennes artistiska signalement.
Det räcker.

ARIEL.

NU INKOMNA
BRODERADE
VOILER
FRÅN SCHWEIZ

J. F. HOLTZ

H. M. DROTTNINGENS HOFLEVERANTÖR

Holmbergs kontrollerade trädgårdsfrö.

Holmbergs Villa-kollektion (till 125 kvm jord) kr. 9:—
Holmbergs Egnahem-kollektion (till 60 kvm. jord) kr. 5:—

Välfyllda 25- och 15 öres portioner av
de i vårt land mest förekommande köks-
växt- och blomsterfrösorterna. Begär
portionsorderlista!

Fröblandning för gräsmattor, trädgårds-
redskap m. m.

Vår rikt illustrerade och instruktiva katalog sändes
på begäran gratis och franco till alla intresserade.

ALGOT HOLMBERG & SON
Trädgårdsavdelningen
NORRKÖPING

Även på det känsligaste
luktsinne verkar Barnängens
**KÖLNER-
VATTEN**
angenämt.

NYHETER I

CRETONNE

GARDIN- - AVDELN.

PROVER SÄNDAS TILL LANDSORTEN GRATIS OCH FRANKO.

Drick varje dag

Setons The

Sällsynt fin smak.

A.-B. G. MAREN & Co - STOCKHOLM.

Den populäraste varukatalogen

är vår nyligen utkomna sommarkatalog N:r 79. Med den i Eder hand har Ni nämligen möjlighet att skriva efter bl. a. fina och moderna nyheter för våren och sommaren och Ni kan därigenom på ett lätt och bekvämt sätt och till billigaste pris förskaffa Eder sådana artiklar, som Ni eljest måste resa till närmaste stad för att köpa. Katalogen erhålles gratis mot endast portolösen. Rerkvirera den ju förr, ju hellre!

AHLÉN & HOLM, Stockholm

Kvinnan i affärslivet

- Huru stor är hennes framtid?

Erfarenheten visar att de skickligaste och bäst avlönade hava först genomgått en grundlig undervisning vid

REMINGTON - INSTITUTET -

Hamngatan 32, 2 tr.

Anmäl Eder genast till kurserna i **Maskinskrivning och Stenografi.**

Allm. 90 11 Riks Norrm. 555.

Ni börjar redan bli ganska gråhårig.

Detta kan skada Eder ställning. Man har icke längre samma tilltro till Eder arbetsförmåga. Dölj därför detta missförhållande.

W. SEEGER'S HÅRFÄRG

sedan årtionden inarbetad över hela världen, färgar snabbt och äkta blond, brunt eller svart. Garanteras ofarligt. Till salu hos alla färg- och parfymhandlare samt större frisørsalonger.

FAMILJERÄTTSARENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och äktenskapskillnads-
Boutredningar och arvskiten.
TESTAMENTEN

Advokatfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein.

Lilla Vattugatan 14.

Riks 7576, 21488. Allm. 18336.

55 Kungsg. Almedahls Kungsg. 55

Försäljnings-Magasin

Kungsgatan 55 - Göteborg

Kontoret 21 66 Butiken 1131

Rikhaltigt lager av

Linne- och Bomullsartiklar

Levererar fullständiga

Linneuppsättningar

för Hotell, Restaurationer, Sjukhus,

Badhus, Ångbåtar och privathem

samt Brudutstyrlar

Damast-och

Drälldukstyg

Lakansliärf

Handdukar

Gardiner

Broderier

Spetsar

Vita och kulörta bomullstygger

Tennistyger linne

och bomull

Baddräkter

Badkappor

Badlakan

Badhanddukar

Badmössor

Badtofflor

Badmattor m. m.

Vid Influensa,

Reumatism, Huvud- och Nervverk m. m.

verkar Togal snabbt och säkert.

Starkt urinsyrelöslig går Togal till själva roten av det onda. Inga skadliga biverkningar. Vitsordas av läkare och kliniker. Finnes å apoteken till kr. 1:— och 2:50.

Fabrikanter:

KEM. CENTRAL-LABORATORIET, STOCKHOLM.

KONFIRMATIONS KAPPOR

DAM- & BARNKAPPOR

i lager och på beställning till moderata priser

Egen tillverknig - Reella varor

E. SJÖSTRAND

62 Västerlånggatan 62, 1 tr.

Lediga platser Platssökande Inackorderingar samt Diverseannonser återfinnas i B: numret.

sa till sina hem att ligga över natten. Eller gå bort och laga mat på smärre bjudningar, eller större. Gå och passa sjuka i privata hus. Sådant arbete torde tyvärr ej saknas just i våra dagar.

— Jag vet flera unga fruvar på landsbygden, som, ovana vid det husliga arbetet, sökt just den äldre, erfarna hjälpen vid dess skötsel, men ej kunnat få den. Vore det ej ett sätt för "Sjuttioåring" att såsom "gäst" eller "rådgivande väninna" eller "betalt biträde" vistas hos dessa under t. ex. 6 mån. eller längre tid (kanske för alltid hos någon) undervisande med råd och dåd dessa, som ej själva äro i tillfälle att genom kurser lära sig det som brister, bundna som de äro vid hemmet. Kan lämna anvisning på lediga platser om så önskas.

"En som varit med."

IDUNS SKÖNHETS- INSTITUT.

N:r 27. Skulle vilja veta om håret gränar vid användandet av svaveltvål eller om den är på annat sätt skadlig? Blondin.

Nej, svavel är tvärtom bra för håret men tvätta håret först så som beskrives i sv. på fr. 24 och använd svavelpomade efteråt.

N:r 28. Jag har två gånger försökt ert medel för ljust hår, nen håret blir styvt därav och jag har båda gångerna måst tvätta av det igen. — Jag har tagit 100 gr. honung, 100 gr. färsk rabarber och 300 gr. franskt vitt vin, sautern, annat vitt vin finns icke nu. Tacksam för svar är Ljushårig.

Naturligtvis skall håret tvättas efteråt med ljumt vatten, vilket jag tror mig ha påpekat. Receptet är nog riktigt men tycks ej kunna behagligt användas, varom klagats även från annat håll. Men för att bibehålla ert hår ljust bör ni alltid ta en matsked borax eller några droppar ammoniak i vatt- net då ni tvättar håret och avkok på kamomill i sista sköljvattnet. Glöm ej, sedan håret blir torkat, att ingunda litet svavelpomada i hårbotten.

N:r 29. Får härmed bedja Fru Skönhetsdoktorn om ett råd. Mitt hår, som har en vacker mörkbrun färg, har börjat gråna vid tinningarna. Till en början drog jag ur de gråa håren, men det går ju inte i längden. Smörjer nu varje kväll med svavelpomada, men håret fortfar att gråna. Undrar om jag kan färga endast en del av håret med valnötsdekok? 25 åring.

Sköt håret väl med tvättning en gång i månaden enl. beskr. i sv. på fr. 24 samt massera det i 5 minuter kväll och morgon på så sätt att ni känner själva skalpen röra sig under fingrarna. Detta motarbetar hårets grånande. Håller ni på ihärdigt därmed, (Forts i B: numret.)

Lägg i kokboken

eller anslå i köket »Några beprövade recept för bakning av tårter m. m. med Gooda-Jästmjöl». Det är de bästa recepter för det finaste jästmjöllet. Burkar à 25, 40 och 75 öre.

Handels-A.-B. Sten Sjögren & Co, Göteborg

Enastående!

GRATIS följer med varje klänning ett rikt illustrerat dubbelhäfte av "Fru Hiorts Magasin", vårt illustrerade månads- häfte för modernt broderi, vars bokläspris är 1 kr. 25 öre.

Som vi gärna önska utvidga vår kundkrets i Sverige och komma i förbindelse med hem, som sätta värde på att själva sy och brodera, erbjuda vi, som prov på vad vi kunna leverera, avbildade vackra, moderna sommarklänningar, utförda av fin vit mousseline organdis, levererad mot efterkrav överallt i Sverige

tullfritt

för det enastående billiga priset av

19 kronor

påtecknad, påbörjad, med tillhörande garn och påritat snittmönster.

Klänningen levereras i alla storlekar och glansigt garn levereras efter eget val i en av följande färger: blå, grön, fraise, brons och vit.

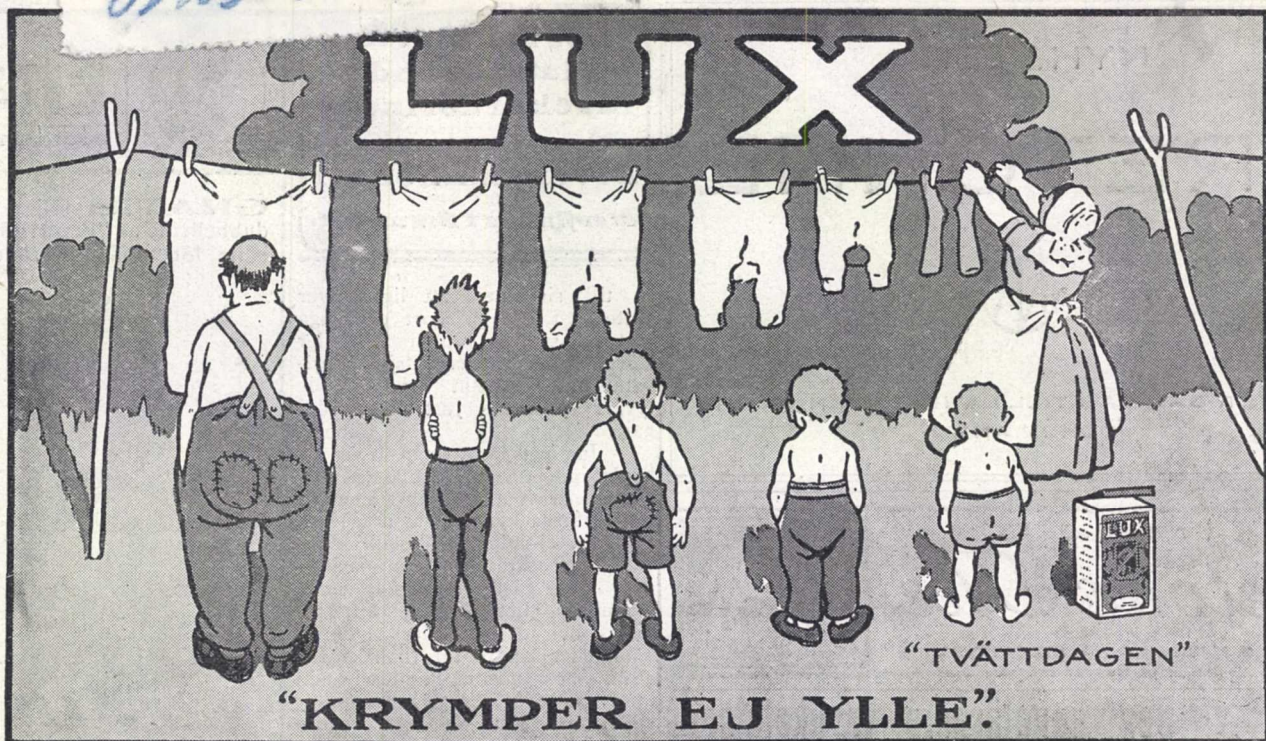
Klänningen kan lätt sys och broderas i hemmet, och vår firmas välkända namn är Eder en garanti för utmärkt snitt och bästa passning. Klänningen kan också levereras broderad och färdig- sydd för 55 kronor. Omgående order insändes till

Haandarbejds Magasinet Östergade 42 KÖPENHAMN K

Prästäm

Vis man - Professor eller Präst - så talar:
Pix är bra och **Pix** är bäst!
Askar i förseglade omslag: 75 öre
och i påsar: 25 öre.

"KRYMPER EJ YLLE"

"TVÄTTDAGEN"

Att tvätta ylle och filtar. Tag en matsked **Lux** till varje liter vatten; slå det **kokande** vattnet på **Lux** och vispa väl. Lagg i yllet och rör om med en träpinne; låt det ligga tills vattnet är lagom varmt och tvätta med händerna. **Gnugga ej** - **Lux** drager ut smutsen. Skölj väl i 2 à 3 ljumma vatten, **tryck ut** vattnet (vrid ej) och häng att torka. Ju fortare detta sker desto bättre.

Ylle skall aldrig kokas, men vattnet skall vara kokhett, när det slås på **Lux**.

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**
Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

**Dina blommors trevnad
Är ditt hems trevnad.**

Detta uppnås genom
användande av

Stidsvigs

Blomstergödning

**A.-B. FETTINDUSTRI,
Malmö.**

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

**FREJAMI
PASTILLERNA**

fylla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

REN SÖCKERPRODUKT!

SÄLJAS
ÖVER-
ALLT!

Begär alltid

MAIZENA

Oöfverträfflig

till
såser,
bakning,
maizenagröt
etc.

VID BAKNING

av kakor, tårter, småbröd,
puddingar och för övrigt
alla slags finare bakverk
behöver man numera icke
använda jästpulver. I stäl-
let användes

**AHLGRENS
ÄGGERSÄTTNING**

som är oöverträffat som
jäsmedel på samma gång
som det även i viss mån
ersätter de dyra äggen.

Varnas för mindervärdiga
efterapningar.

F. Ahlgrens Tekn. Fabrik
Gefle.
Kungl. Hovleverantör.

UTMÄRKT!!
Blankat med **VIKING**.
Då kan man göra sin
morgonfotlett.

VIKING
HÖGGLANS SKOKRÄM